

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 23.12.2002
COM(2002) 743 τελικό

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**Οικονομική μεταρρύθμιση: έκθεση για τη λειτουργία των κοινοτικών αγορών
προϊόντων και κεφαλαίων**

{SEC(2002) 1399 final}

ΣΥΝΟΨΗ

Το χάσμα μεταξύ των ΗΠΑ και της Ευρώπης στον τομέα της ανταγωνιστικότητας διευρύνεται και υπάρχει ο κίνδυνος υπερκέρασης της ευρωπαϊκής οικονομίας από την αμερικανική κατά την περίοδο πτωτικής τάσης, όπως ακριβώς συνέβη κατά τη διάρκεια της οικονομικής έξαρσης που συντελέστηκε στα τέλη της δεκαετίας του '90.

Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, η παρούσα πέμπτη έκθεση για τη λειτουργία των αγορών προϊόντων και κεφαλαίων ευθυγραμμίζεται, κατ' αρχάς, με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, το οποίο απέδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην εφαρμογή κατευθυντηρίων γραμμών πολιτικής. Η έκθεση εξετάζει την υλοποίηση των κατευθυντηρίων γραμμών για την οικονομική μεταρρύθμιση που ορίζονται στα συμπεράσματα διαδοχικών Συμβουλίων "Εσωτερική Αγορά" και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υφίσταται ευρύ χάσμα μεταξύ των προθέσεων και των επιτευγμάτων στον τομέα της πολιτικής.

Δεύτερον, η παρούσα έκθεση μελετά τους δείκτες οικονομικής μεταρρύθμισης και ενοποίησης και εντοπίζει ορισμένους τομείς της οικονομίας που απαιτούν άμεση μεταρρύθμιση και μεγαλύτερες προσπάθειες εκ μέρους των κρατών μελών. Τα περιθώρια ενοποίησης, όπως φαίνεται, δεν έχουν ούτε στο ελάχιστο εξαντληθεί, αλλά η σύγκλιση των τιμών έχει σταματήσει, γεγονός που αναμένεται να δυσχεράνει τη θέση των καταναλωτών. Ο τριτογενής τομέας, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, πρέπει να αποτελεί την απόλυτη προτεραιότητα για εντονότερη ενοποίηση.

Τρίτον, η έκθεση παρουσιάζει εκτιμήσεις τόσο των οφελών που δύναται να επιφέρουν οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις, ιδίως στις αγορές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, όσο και του πραγματικού κόστους που επωμίζονται πλέον οι ευρωπαίοι πολίτες και οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ως αποτέλεσμα καθυστερήσεων στην εισαγωγή των μεταρρυθμίσεων. Τα δυνητικά κέρδη – και, ως εκ τούτου, το κόστος που συνεπάγεται η αδράνεια – είναι τεράστια.

Η συνολική εικόνα που παρουσιάζει η **εφαρμογή** είναι ετερογενής: περίπου το 50% των κατευθυντηρίων γραμμών που έχουν εκδοθεί από το Συμβούλιο "Εσωτερική Αγορά" εκτελείται επαρκώς και το υπόλοιπο 50% εμφανίζει αποτελέσματα που υπολείπονται του ικανοποιητικού. Αλλά το 50% πόρρω απέχει από την επίτευξη του στόχου της Λισσαβώνας και πρέπει να βελτιωθεί.

Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ο απολογισμός σχετικά με την εφαρμογή είναι σαφώς μη ικανοποιητικός αποτελούν μειονότητα. Ωστόσο, οι περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν βασικά στοιχεία της οικονομικής μεταρρύθμισης για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τα οποία ορίστηκαν από το Συμβούλιο "Εσωτερική Αγορά" ως σημαντικά και επείγοντα, ιδίως μια νέα σειρά νομοθετικών μέτρων για τις δημόσιες συμβάσεις και για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, αμφότερα προς έγκριση.

Εν συντομία, παρά το γεγονός ότι έχει συντελεστεί σχετική πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή, η έγκριση και η υλοποίηση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων στις αγορές προϊόντων και κεφαλαίων εξακολουθούν να διεξάγονται με βραδύ ρυθμό.

Τηρείται άραγε το χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή οικονομικών μεταρρυθμίσεων ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι ανταγωνιστικότητας που ορίστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας;

Χρησιμοποιώντας την τελευταία δεκαετία νομοθετικών πράξεων σχετικά με την εσωτερική αγορά ως ορόσημο για τον χρονικό προγραμματισμό των μεταρρυθμίσεων, δύναται να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, παρά τις εν λόγω καθυστερήσεις, υπάρχει ακόμα η δυνατότητα να τηρηθούν οι προθεσμίες της Λισσαβώνας, μόνο όμως υπό τον όρο ότι η έγκριση των προτάσεων που εξετάζονται επί του παρόντος δεν θα καθυστερήσει περαιτέρω και ότι τα κράτη μέλη θα μεταφέρουν τις οδηγίες εγκαίρως.

Κατά την περίοδο 1993 - 2002, π.χ., στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ο μέσος χρόνος που μεσολαβούσε από την υποβολή της πρότασης της Επιτροπής μέχρι τη στιγμή που το τελευταίο κράτος μέλος εφάρμοζε πράγματι την οδηγία υπερέβαινε την επταετία. Δεν είναι δυνατόν να επιτραπούν τέτοιες καθυστερήσεις στο μέλλον. Για την έγκαιρη επίτευξη των στόχων κρίνεται ουσιαστική η αμετάκλητη δέσμευση των κρατών μελών ότι θα επισπεύσουν την εισαγωγή μεταρρυθμίσεων μέσω της ταχείας έγκρισης και της ενδελεχούς μεταφοράς.

Οι διαδικασίες για την έγκριση των μέτρων εφαρμογής που προτείνονται στην έκθεση Lamfalussy και εφαρμόζονται επί του παρόντος όσον αφορά την έγκριση μέτρων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες αναμένεται ότι θα εντείνουν το ρυθμό.

Ποια συμπεράσματα αντλούνται από τους δείκτες οικονομικής μεταρρύθμισης και ενοποίησης όσον αφορά τις επιδόσεις της αγοράς;

Οι ξένες άμεσες επενδύσεις παραμένουν ο κύριος μοχλός της διασυνοριακής δραστηριότητας, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών. Οι ενδοκοινοτικές **εμπορικές συναλλαγές** αγαθών αυξήθηκαν ταχύτερα από το ΑΕγχΠ την περίοδο 1996-2000, αλλά ο ρυθμός τους επιβραδύνθηκε το 2001, έτος κατά το οποίο το παγκόσμιο εμπόριο σημείωσε κάμψη για πρώτη φορά σε δύο δεκαετίες. Ωστόσο, η εσωτερική αγορά εξακολουθεί να παρουσιάζει περιθώρια ενοποίησης. Ακόμη και το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο, παλαιόθεν μέλη της ΕΕ με παραδοσιακά ανοικτές οικονομίες, κατάφεραν, τα τελευταία χρόνια, να εντείνουν τις εμπορικές συναλλαγές με τα άλλα κράτη μέλη και με χώρες μη μέλη της ΕΕ.

Παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι οι κανόνες της εσωτερικής αγοράς μπόρεσαν να αυξήσουν τις εμπορικές συναλλαγές χωρίς να προκαλέσουν περισσότερες "τριβές αγοράς" όπως αποδεικνύεται από τις υποθέσεις παράβασης. Η ανάπτυξη του εμπορίου (η οποία μετράται βάσει των εισαγωγών) και οι παραβάσεις των κανόνων της εσωτερικής αγοράς (με εξαίρεση τις περιπτώσεις μεταφοράς στην εθνική νομοθεσία) αποκλίνουν τα τελευταία χρόνια: το εμπόριο αυξάνει και οι παραβάσεις παραμένουν σε στάσιμα επίπεδα. Επιπροσθέτως, οι ενδοκοινοτικές εμπορικές συναλλαγές δεν δημιουργήθηκαν εις βάρος του εμπορίου με τον υπόλοιπο κόσμο. Αντιθέτως, η ΕΕ κατέστη περισσότερο ανοικτή όσον αφορά το εμπόριο τα τελευταία χρόνια.

Η στασιμότητα όσον αφορά τη σύγκλιση των τιμών καταναλωτή επιβεβαιώθηκε από ορισμένους δείκτες, γεγονός που εγείρει σοβαρούς προβληματισμούς και συνιστά βάσιμο επιχείρημα για να επιταχυνθεί η εισαγωγή μεταρρυθμίσεων, κυρίως επειδή η σύγκλιση των τιμών υπήρξε ιδιαίτερα επωφελής για τους καταναλωτές. Τα αγαθά που παρουσιάζουν υψηλή σύγκλιση τιμών τείνουν να εμφανίζουν χαμηλότερες αυξήσεις τιμών. Η απουσία σύγκλισης τιμών συμβαδίζει επίσης με υψηλότερες του μέσου όρου αυξήσεις στις τιμές.

Η δημιουργία της **εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών** αποτελεί ενδεχομένως τον σημαντικότερο μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο στόχο των μεταρρυθμίσεων. Έχει πλέον καταστεί γνωστό ότι η ικανότητα άντλησης οφελών από τη χρήση και τη διάδοση τεχνολογιών της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών, ιδίως στους τομείς των υπηρεσιών και ειδικότερα στο λιανικό εμπόριο και στις κινητές αξίες, συνιστά βασικό παράγοντα για την ερμηνεία των διαφορών που παρουσιάζουν οι επιδόσεις των οικονομιών των ΗΠΑ και της ΕΕ στον τομέα της ανταγωνιστικότητας.

Οι στόχοι που τέθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας δεν είναι δυνατόν να επιτευχθούν εάν δεν δημιουργηθεί πραγματική εσωτερική αγορά υπηρεσιών, ιδίως για τις υπηρεσίες που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς. Ορισμένα από τα οφέλη της εσωτερικής αγοράς εξανεμίζονται λόγω ανεπαρκών επιδόσεων του τριτογενούς τομέα. Η ανάληψη ανεξάρτητης δράσης από τα κράτη μέλη κρίνεται απαραίτητη, αλλά όχι αρκετή για την υλοποίηση αξιόλογης προόδου στον συγκεκριμένο τομέα. Ως εκ τούτου, η ανάπτυξη, η έγκριση και η εφαρμογή της στρατηγικής για τις υπηρεσίες προσλαμβάνει διαρκώς πιο επείγοντα χαρακτήρα.

Η ολοκλήρωση των εργασιών στον **τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών** είναι ιδιαίτερα σημαντική επειδή θα τονώσει την ανταγωνιστικότητα όλων των τομέων. Αξιόλογη πρόοδος καταγράφεται όσον αφορά την εισαγωγή μεταρρυθμίσεων στον συγκεκριμένο τομέα, καθώς τα 3/4 των μέτρων του σχεδίου δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες έχουν ήδη εγκριθεί. Οι δείκτες μαρτυρούν ότι η ενοποίηση σημειώνει επίσης πρόοδο, ιδίως στις αγορές χονδρικής. Σήμερα, η διασυννοριακή δραστηριότητα αντιπροσωπεύει το 60% της συνολικής δραστηριότητας στις μη διασφαλισμένες χρηματαγορές. Ωστόσο, η ενσωμάτωση εξακολουθεί να παρεμποδίζεται από την έλλειψη εναρμόνισης των κανόνων και των πρακτικών όσον αφορά τη χρήση παράπλευρων εγγυήσεων, το συμψηφισμό και το διακανονισμό, τις λογιστικές πρακτικές και τις απαιτήσεις για ενημερωτικά φυλλάδια έκδοσης. Τα δυνητικά οφέλη από την πλήρη ενοποίηση στις εν λόγω αγορές είναι τεράστια. Ο μακροοικονομικός αντίκτυπος που θα επιφερθεί άπαξ από τη συγκέντρωση ρευστότητας στις ευρωπαϊκές αγορές μετοχών και εταιρικών ομολόγων έχει υπολογιστεί στο 1,1% του ΑΕγχΠ της ΕΕ σε τιμές του 2002, ή σε 130 δισ. ευρώ, με τα κέρδη σε επίπεδο απασχόλησης να ανέρχονται στο 0,5%. Οι επενδύσεις θα μπορούσαν επίσης να αυξηθούν κατά 6%.

Οι χρηματοπιστωτικές αγορές για το ευρύ κοινό παρουσιάζουν πολύ χαμηλότερα επίπεδα ενοποίησης. Ο τομέας των καταναλωτικών δανείων δεν εμφανίζει κανένα απολύτως σημάδι ενοποίησης.

Τα οφέλη που συνεπάγεται η δυνατότητα πρόσβασης των επιχειρήσεων σε αγορές με υψηλή ρευστότητα σε όλη την ΕΕ εκτιμάται ότι ανέρχονται σε ποσοστό μεταξύ 0,74 - 0,92% της προστιθεμένης αξίας του μεταποιητικού τομέα. Περισσότερο θα επωφεληθούν οι ΜΜΕ από τη μεγαλύτερη διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης: η μείωση της τραπεζικής χρηματοδότησης κατά 10% υπέρ της χρηματοδότησης από τις κεφαλαιαγορές θα μείωνε το κόστος χρηματοδότησης κατά ποσοστό αντίστοιχο του 0,3% του ΑΕγχΠ της ΕΕ. Οι ενδεχόμενες αποταμιεύσεις από την εξάλειψη των αναποτελεσματικών στοιχείων στον χρηματοπιστωτικό τομέα τα οποία οφείλονται στην έλλειψη ενοποίησης δεν είναι καθόλου αμελητέες· στον κοινοτικό τραπεζικό τομέα εκτιμάται ότι ανέρχονται συνολικά μεταξύ 1,4 και 1,6% του ΑΕγχΠ. Προς το παρόν, το εν λόγω κόστος μετακυλίεται, τουλάχιστον μερικώς, στις επιχειρήσεις και στους καταναλωτές.

Η ταχύτερη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες δύναται να επιφέρει τα υπό εξέταση οφέλη συντομότερα. Οι περαιτέρω καθυστερήσεις θα συνεπάγονται εξάνεμιση αυτών των οφελών.

Επίκεινται μεταρρυθμίσεις **στις αγορές δημοσίων συμβάσεων**, οι οποίες ωστόσο έχουν καθυστερήσει σημαντικά. Σύμφωνα με τους ελάχιστους διαθέσιμους δείκτες για τη μέτρηση της ενοποίησης στη συγκεκριμένη αγορά, η πρόοδος που έχει συντελεστεί είναι ελάχιστη ή μηδαμινή. Ο αριθμός των διασυνοριακών ανακοινώσεων ανάθεσης συμβάσεων, π.χ., παρέμεινε σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα, αντιστοιχώντας μόνο στο 1,26% των συνολικών ανακοινώσεων ανάθεσης συμβάσεων το 2001. Ως εκ τούτου, η ευρωπαϊκή οικονομία εξακολουθεί να στερείται των οφελών που θα μπορούσαν να προκύψουν από την ενοποίηση ενός τόσο ευρέος και σημαντικού οικονομικού τομέα. Μόνο αποταμιεύσεις ύψους 1% ως αποτέλεσμα εντονότερου ανταγωνισμού θα είχαν αποδεσμεύσει 14 δισ. ευρώ το 2001, τα οποία θα μπορούσαν να δαπανηθούν αποτελεσματικότερα ή να επιτρέψουν φορολογικές ελαφρύνσεις. Τούτο ισοδυναμεί περίπου προς το 1/3 των συνολικών χρηματοδοτικών αναγκών των δημοσίων διοικήσεων κατά το οικείο έτος.

Τέλος, οι αξιόλογες προσπάθειες που καταβλήθηκαν για την **περιστολή του κανονιστικού φόρτου** στις ΜΜΕ και στις νεοσύστατες επιχειρήσεις πρέπει να συμπληρωθούν με την πλήρη και αποτελεσματική εκτέλεση του σχεδίου δράσης για καλύτερες και απλούστερες κανονιστικές ρυθμίσεις. Το παράρτημα της παρούσας έκθεσης, το οποίο βασίζεται σε ερωτηματολόγιο προς τα κράτη μέλη, αποδεικνύει ότι η διάσταση "εσωτερική αγορά" όσον αφορά τη βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου συχνά παραβλέπεται. Οι εθνικές διοικήσεις πρέπει να συνυπολογίσουν τον αντίκτυπο της κανονιστικής ρύθμισης όχι μόνο στους εγχώριους οικονομικούς φορείς, αλλά και σε άλλους κοινοτικούς φορείς που επιχειρούν να ασκήσουν τα δικαιώματα τα οποία απολαμβάνουν δυνάμει της εσωτερικής αγοράς.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το χάσμα μεταξύ των ΗΠΑ και της Ευρώπης στον τομέα της ανταγωνιστικότητας διευρύνεται¹ και υπάρχει ο κίνδυνος υπερκέρασης της ευρωπαϊκής οικονομίας από την αμερικανική κατά την περίοδο πτωτικής τάσης, όπως ακριβώς συνέβη κατά τη διάρκεια της οικονομικής έξαρσης που συντελέστηκε στα τέλη της δεκαετίας του '90.

Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, η παρούσα πέμπτη έκθεση² για τη λειτουργία των αγορών προϊόντων και κεφαλαίων ευθυγραμμίζεται, κατ' αρχάς, με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, το οποίο απέδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην εφαρμογή κατευθυντηρίων γραμμών πολιτικής. Η έκθεση εξετάζει την υλοποίηση των κατευθυντηρίων γραμμών για την οικονομική μεταρρύθμιση που ορίζονται στα συμπεράσματα διαδοχικών Συμβουλίων "Εσωτερική Αγορά" και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υφίσταται ευρύ χάσμα μεταξύ των προθέσεων και των επιτευγμάτων στον τομέα της πολιτικής.

Δεύτερον, η παρούσα έκθεση μελετά τους δείκτες οικονομικής μεταρρύθμισης και ενοποίησης και εντοπίζει ορισμένους τομείς της οικονομίας που απαιτούν άμεση

¹ Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας, βλ. SEC (2002) 528: Έκθεση για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα το 2002.

² Η διαδικασία οικονομικής μεταρρύθμισης του Κάρντιφ αποτέλεσε αντικείμενο εξονυχιστικής αναθεώρησης στο πλαίσιο του νέου Συμβουλίου "Ανταγωνιστικότητα". Στις 30 Σεπτεμβρίου 2002, το Συμβούλιο έλαβε υπόψη του τα συμπεράσματα έκθεσης με τίτλο "Εξέταση της διαδικασίας οικονομικής μεταρρύθμισης του Κάρντιφ από την οπτική της εσωτερικής αγοράς". Η υπό εξέταση πέμπτη έκθεση της Επιτροπής για τη λειτουργία των αγορών προϊόντων και κεφαλαίων διαρθρώθηκε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ανταποκρίνεται στη συγκεκριμένη και σε άλλες εξελίξεις.

μεταρρύθμιση και μεγαλύτερες προσπάθειες εκ μέρους των κρατών μελών. Τα περιθώρια ενοποίησης, όπως φαίνεται, δεν έχουν ούτε στο ελάχιστο εξαντληθεί, αλλά η σύγκλιση των τιμών έχει σταματήσει, γεγονός που αναμένεται να δυσχεράνει τη θέση των καταναλωτών. Ο τριτογενής τομέας, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, πρέπει να αποτελεί την απόλυτη προτεραιότητα για εντονότερη ενοποίηση.

Τρίτον, η έκθεση παρουσιάζει εκτιμήσεις τόσο των οφελών που δύναται να επιφέρουν οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις, ιδίως στις αγορές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, όσο και του πραγματικού κόστους που επωμίζονται πλέον οι ευρωπαίοι πολίτες και οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ως αποτέλεσμα καθυστερήσεων στην εισαγωγή των μεταρρυθμίσεων. Τα δυνητικά κέρδη – και, ως εκ τούτου, το κόστος που συνεπάγεται η αδράνεια – είναι τεράστια.

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί η παρούσα έκθεση στη δέκατη επέτειο από την άρση των συνόρων στην εσωτερική αγορά. Πρόκειται για μια καλή ευκαιρία να αποκομιστούν διδάγματα από την εμπειρία αυτής της τελευταίας δεκαετίας με στόχο τη διαδικασία οικονομικής μεταρρύθμισης που εξακολουθεί να μην έχει δρομολογηθεί. Από τη μέχρι σήμερα έγκριση και εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με την εσωτερική αγορά προκύπτει ότι απαιτείται χρόνος για την επίτευξη των οικονομικών μεταρρυθμίσεων, καθώς και ότι υπάρχει ο κίνδυνος αποτυχίας ως προς τους καθορισμένους στόχους λόγω καθυστερήσεων κατά την πρόταση, έγκριση και εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων.

Η έκθεση απευθύνει τα ακόλουθα μηνύματα:

- (1) η εσωτερική αγορά εξακολουθεί να διαθέτει τη δυνατότητα ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων εργασίας, αλλά, όπως προκύπτει από τη στασιμότητα στη σύγκλιση των τιμών, **απαιτούνται οικονομικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να επανενεργοποιηθεί το εμπόριο και η ενοποίηση**.
- (2) η ανάλυση του δυνητικού οφέλους και κόστους που συνεπάγεται η αδράνεια αποδεικνύει ότι χρειάζονται επείγοντως μεταρρυθμίσεις στις **χρηματοπιστωτικές αγορές** λόγω των αξιόλογων δυνατοτήτων τους και των εξελίξεων της αγοράς. Ενδείκνυται επίσης να αποδοθεί προτεραιότητα στη δημιουργία της **εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών** επειδή είναι σημαντική για την επίτευξη των στόχων ανταγωνιστικότητας που τέθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας. Η ταχεία έγκριση και η ενδεδειγμένη επιβολή της νέας σειράς νομοθετικών μέτρων για τις **δημόσιες συμβάσεις**, καθώς και η εφαρμογή του πακέτου για **καλύτερες κανονιστικές ρυθμίσεις** συμπληρώνουν τον κατάλογο των προτεραιοτήτων. Η παράλληλη πρόοδος σε όλους τους τομείς των μεταρρυθμίσεων συνιστά το νευραλγικό στοιχείο για την επιτυχία των ευρύτερων προσπαθειών που αποβλέπουν στη μεταρρύθμιση των αγορών προϊόντων και κεφαλαίων εντός της Κοινότητας.
- (3) από την ανάλυση της **εφαρμογής** προκύπτει ότι έχει συντελεστεί σχετική πρόοδος, αν και η έγκριση και η εισαγωγή οικονομικών μεταρρυθμίσεων στις αγορές προϊόντων και κεφαλαίων εξακολουθούν να πραγματοποιούνται με βραδείς ρυθμούς. Μόνο η ρητή δέσμευση για την ταχύτερη έγκριση και την επιβολή των μεταρρυθμίσεων μπορεί να εγγυηθεί την τήρηση του χρονοδιαγράμματος που καθορίστηκε στη Λισσαβώνα όσον αφορά του στόχους ανταγωνιστικότητας.

Η ακόλουθη ενότητα παρουσιάζει τα κυριότερα αποτελέσματα από την παρακολούθηση των συνολικών επιδόσεων της αγοράς βάσει δεικτών τιμών, εμπορίου και ξένων επενδύσεων. Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της παρακολούθησης ιδιαίτερα συναφών αγορών,

όπου περιλαμβάνονται οι αγορές των δημοσίων συμβάσεων και οι χρηματοπιστωτικές αγορές. Στο παράρτημα 1 της έκθεσης εμπεριέχονται γραφικές παραστάσεις, πίνακες και τεχνικό υλικό σχετικό με την έκθεση. Επιπροσθέτως, η φετινή έκθεση περιλαμβάνει δύο ειδικά παραρτήματα. Κατόπιν των συμπερασμάτων της έκθεσης σχετικά με τη διαδικασία οικονομικής μεταρρύθμισης του Κάρντιφ, η οποία διενεργήθηκε από το Συμβούλιο "Ανταγωνιστικότητα", στο παράρτημα 2 παρατίθεται λεπτομερέστερη ανάλυση των δύο θεμάτων που επέλεξε το Συμβούλιο: των μέτρων, δηλαδή, που έλαβαν τα κράτη μέλη προκειμένου, αφενός, να αρθούν οι φραγμοί στην ενοποίηση των υπηρεσιών και, αφετέρου, να εκσυγχρονιστούν και να απλουστευθούν οι εθνικές νομοθεσίες και οι διοικητικές διαδικασίες. Όπως και στην περσινή έκθεση και δεδομένης της ιδιαίτερης βαρύτητας των υπηρεσιών κοινής ωφελείας, το παράρτημα 3 είναι αποκλειστικά αφιερωμένο σε αυτές. Επιπλέον, περιλαμβάνει ενημερώσεις των κύριων δεικτών και τα αποτελέσματα του Ευρωβαρομέτρου με τις απόψεις των καταναλωτών όσον αφορά τις επιδόσεις των εν λόγω τομέων.

II. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Η διαδικασία του Κάρντιφ παρήγαγε σημαντικό αριθμό προσανατολισμών για την τόνωση της οικονομικής μεταρρύθμισης³. Κρίνεται πλέον κατάλληλη η στιγμή να αξιολογηθεί η έκταση της εφαρμογής τους. Αυτός ακριβώς είναι ο σκοπός της παρούσας ενότητας.

Οι 60 κυριότεροι προσανατολισμοί πολιτικής που εξέδωσε το Συμβούλιο "Εσωτερική Αγορά" στο πλαίσιο της διαδικασίας του Κάρντιφ συνοψίζονται στους πίνακες 1 έως 3. Ορισμένοι από αυτούς απαιτούσαν παρέμβαση σε κοινοτικό επίπεδο, ενώ άλλοι εξετάστηκαν σε επίπεδο κρατών μελών. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, γίνεται διάκριση μεταξύ εκείνων που απαιτούν την ανάληψη δράσης σε σχέση με την παραγωγή, την έγκριση ή την επιβολή νομοθεσίας ή κανονιστικών ρυθμίσεων, και εκείνων που απαιτούν την ανάληψη δράσης μη νομοθετικού χαρακτήρα, όπως η παρακολούθηση ή η ανάπτυξη εξωδικαστικών μηχανισμών για την επίλυση των διαφορών.

Οι εν λόγω προσανατολισμοί ποικίλλουν ως προς το πεδίο εφαρμογής και τη βαρύτητά τους. Επί παραδείγματι, η εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες περιλαμβάνει 42 μέτρα και δεν μπορεί να συγκριθεί σε σημασία με άλλα σχέδια δράσης, όπως το σχέδιο για την τόνωση της συνεργασίας όσον αφορά τη συλλογή στατιστικών δεδομένων. Επιπροσθέτως, ορισμένες προτάσεις συνιστούν αναθεωρημένες εκδόσεις προηγούμενων προτάσεων⁴. Παρά τους περιορισμούς που τούτο συνεπάγεται, οι εν λόγω

³ Η έμφαση, στο σημείο αυτό, πρόκειται να αποδοθεί αποκλειστικά στα συμπεράσματα του Συμβουλίου "Εσωτερική Αγορά". Συστάσεις από τη διαδικασία του Κάρντιφ, οι οποίες αναλύονται λεπτομερώς στις εκθέσεις εφαρμογής τους, περιλαμβάνονται επίσης στους Γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής που εξέδωσε το Συμβούλιο ECOFIN.

⁴ Στο παρόν έγγραφο παρουσιάζονται μόνο οι πρώτες διατυπώσεις προσανατολισμών που αναθεωρήθηκαν. Το έτος της πρώτης διατύπωσης αναφέρεται εντός παρενθέσεων. Αναμφίβολα, τούτο καλύπτει σημαντικές ποιοτικές μεταβολές στη φύση τους. Στα συμπεράσματα του 1999, π.χ., επισημαινόταν η ανάγκη να ενοποιηθούν τα δίκτυα ενέργειας και να καταστούν διαλειτουργικά. Ωστόσο, τα συμπεράσματα του 2001 σχετικά με την ενοποίηση των δικτύων επεξεργάστηκαν περαιτέρω και αποσαφήνισαν τα συμπεράσματα του 1999.

πίνακες δύνανται να παράσχουν επισκόπηση της εξέλιξης και των αποτελεσμάτων της διαδικασίας.

Μέχρι σήμερα, τα περισσότερα στοιχεία που περιλαμβάνονταν στα συμπεράσματα του Συμβουλίου "Εσωτερική Αγορά" ήταν νομοθετικού ή κανονιστικού χαρακτήρα. Αν και 23 από αυτά δεν είχαν τέτοιο χαρακτήρα, η οικονομική μεταρρύθμιση βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στην πρόταση, έγκριση και επιβολή νέων κανόνων. Αξίζει να επισημανθεί ότι σχετικά ελάχιστοι από τους μη νομοθετικούς προσανατολισμούς (οι 6 από τους 23) απευθύνονταν στα κράτη μέλη.

Στους πίνακες συνοψίζεται επίσης η κατάσταση εφαρμογής κάθε προσανατολισμού. Διαμορφώθηκαν τρεις κατηγορίες αποτελεσμάτων: ικανοποιητικά, αρκετά ικανοποιητικά και σαφώς μη ικανοποιητικά. Αναμφισβήτητα, πρόκειται για απλουστευμένη και αδρομερή αξιολόγηση, η οποία ωστόσο διευκολύνει τη διαμόρφωση συνολικής εικόνας όσον αφορά τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα της διαδικασίας του Κάρντιφ⁵.

Η συνολική εικόνα της εφαρμογής είναι ετερογενής: περίπου το 50% όλων των περιπτώσεων παρουσιάζει απολύτως ικανοποιητικά αποτελέσματα και το υπόλοιπο 50% εμφανίζει αποτελέσματα αρκετά ικανοποιητικά ή μη ικανοποιητικά.

Η συνολική εικόνα που προκύπτει από την εν λόγω εκτίμηση φαίνεται περισσότερο θετική σε κοινοτικό επίπεδο, με 25 ικανοποιητικά αποτελέσματα. Μόνο 6 προτάσεις σημειώνουν σαφώς μη ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Ωστόσο, ορισμένοι από τους σημαντικότερους προσανατολισμούς εμφανίζουν μη ικανοποιητικό ή αρκετά ικανοποιητικό αποτέλεσμα⁶. Στο πλαίσιο 1 παρουσιάζεται συνοπτική επισκόπηση της εφαρμογής ανά τομέα.

Αξίζει να επισημανθεί ότι σημαντικά στοιχεία οικονομικής μεταρρύθμισης τα οποία είχαν ενσωματωθεί στα συμπεράσματα του Συμβουλίου "Εσωτερική Αγορά" για πρώτη φορά περίπου πριν από τρία χρόνια δεν έχουν ακόμη εγκριθεί: η νέα σειρά νομοθετικών μέτρων για τις δημόσιες συμβάσεις (1999) και το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας (2000). Δεδομένων όλων αυτών...

...τηρούνται οι προθεσμίες για την εισαγωγή οικονομικών μεταρρυθμίσεων προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι ανταγωνιστικότητας που ορίστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας;

⁵ Η εν λόγω εκτίμηση βασίζεται σε πολλούς πίνακες αποτελεσμάτων (π.χ. σχετικά με την εσωτερική αγορά, τις κρατικές ενισχύσεις, την πολιτική για τις επιχειρήσεις και την καινοτομία), σε μεγάλο αριθμό ανακοινώσεων της Επιτροπής, σε πολλές εκθέσεις εφαρμογής όσον αφορά το σχέδιο δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και το σχέδιο δράσης για τα επιχειρηματικά κεφάλαια, καθώς και σε άλλες εκθέσεις.

⁶ Οι προσανατολισμοί που απαιτούν ανάληψη δράσης σε κοινοτικό επίπεδο εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά τόσο σαφούς επιτυχίας (23 στους 40) όσο και σαφούς αποτυχίας (6 στους 40). Λιγότερο ακραία αποτελέσματα παρουσιάζουν οι προσανατολισμοί που απαιτούν παρέμβαση σε επίπεδο κρατών μελών.

Η εμπειρία που αποκομίστηκε από την εσωτερική αγορά θέτει ορισμένα χρήσιμα ορόσημα όσον αφορά τον πραγματικό χρόνο που απαιτείται για την υλοποίηση οικονομικών μεταρρυθμίσεων όταν πρέπει να εγκριθεί και να εφαρμοστεί νέα νομοθεσία σε κοινοτικό επίπεδο. Βάσει των εν λόγω οροσμήνων, δύναται να προβλεφθεί ο χρόνος που θα χρειαστεί προτού εφαρμοστούν πράγματι οι προτάσεις που εξετάζονται προς το παρόν στο πλαίσιο του Συμβουλίου ή του Συμβουλίου/Κοινοβουλίου.

Επιλέχθηκαν 731⁷ οδηγίες για την εσωτερική αγορά, οι οποίες προτάθηκαν και εγκρίθηκαν από το 1993 έως τον Απρίλιο του 2002, και εκτιμήθηκαν οι ακόλουθες διαστάσεις:

- μέσο στάδιο έγκρισης, δηλαδή μέσος χρόνος που παρεμβάλλεται ανάμεσα στην υποβολή της πρότασης εκ μέρους της Επιτροπής και στην έγκρισή της από τους αρμόδιους νομοθετικούς φορείς σε κοινοτικό επίπεδο·
- μέσο στάδιο μεταφοράς στην εθνική νομοθεσία, δηλαδή μέσος χρόνος μεταξύ της έγκρισης σε κοινοτικό επίπεδο και της προθεσμίας για μεταφορά στα κράτη μέλη·
- μέσο στάδιο καθυστέρησης, δηλαδή μέσο χρονικό διάστημα μεταξύ της προθεσμίας μεταφοράς και της ημερομηνίας κατά την οποία η τελευταία χώρα μετέφερε και επέβαλε πράγματι την οδηγία⁸.

Κατά μέσον όρο, η έγκριση χρειάστηκε 1,18 έτη και η μεταφορά στην εθνική νομοθεσία 1,10. Τούτο σημαίνει ότι ο μέσος χρόνος που απαιτήθηκε για την έγκριση και τη μεταφορά των οδηγιών σχετικά με την εσωτερική αγορά οι οποίες εγκρίθηκαν από το 1993 έως τον Απρίλιο του 2002 ήταν 2,28 έτη⁹.

Η έγκριση, κατά μέσον όρο, απαιτούσε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα εάν οι οδηγίες έπρεπε να εγκριθούν από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2,57 έτη) απ' ό,τι εάν έπρεπε να εγκριθούν μόνο από το Συμβούλιο (1,72 έτη). Ωστόσο, δεν συνέβη το ίδιο σε όλους τους τομείς· π.χ., οι οδηγίες συναπόφασης για τα φαρμακευτικά και χημικά προϊόντα χρειάστηκαν, κατά μέσον όρο, 1,68 έτη, ενώ οι οδηγίες του Συμβουλίου για τον ίδιο τομέα χρειάστηκαν 2,58 έτη κατά μέσον όρο.

⁷ Υπολογίστηκε το μέσο στάδιο έγκρισης για 731 οδηγίες (το 44% αποτελείτο από οδηγίες της Επιτροπής, το 30% ήταν οδηγίες του Συμβουλίου και το 26% είχε εγκριθεί από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο). Το μέσο στάδιο μεταφοράς στην εθνική νομοθεσία υπολογίστηκε για 695 οδηγίες γιατί οι 36 δεν έφεραν προθεσμία μεταφοράς. Το μέσο στάδιο καθυστέρησης κατέστη δυνατό να υπολογιστεί για 401 οδηγίες καθώς η πλήρης μεταφορά δεν επιτεύχθηκε για τις 294 από τις 695 οδηγίες. Αυτές οι 294 οδηγίες, με τη σειρά τους, εμπίπτουν σε δύο επιμέρους ομάδες: α) εκείνες για τις οποίες δεν έχει ακόμη παρέλθει η προθεσμία μεταφοράς (115)· και β) εκείνες για τις οποίες δεν έχουν κοινοποιηθεί μέτρα και/ή εκκρεμούν διαδικασίες επί παραβάσει για λόγους μεταφοράς (179).

⁸ Για τη συγκεκριμένη διαδικασία, μια οδηγία θεωρείται ότι πράγματι μεταφέρθηκε και εφαρμόστηκε αφού μεταφερθεί πλήρως και δεόντως σε όλα τα κράτη μέλη όπου πρέπει να μεταφερθεί και δεν εκκρεμεί καμία διαδικασία επί παραβάσει για λόγους εφαρμογής.

⁹ Τα εν λόγω αριθμητικά στοιχεία είναι καλύτερα από εκείνα που αφορούν τις οδηγίες για την εσωτερική αγορά οι οποίες εγκρίθηκαν μεταξύ 1985 και 1992: ο μέσος χρόνος έγκρισης για αυτές τις οδηγίες ήταν 1,7 έτη και για τη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία, 1,28 έτη.

Ωστόσο, οι περιττές καθυστερήσεις στην μεταφορά πέραν της ταχθείσας προθεσμίας συνιστούν τον βασικότερο λόγο για την καθυστερημένη εισαγωγή των μεταρρυθμίσεων: η μέση καθυστέρηση είναι σχεδόν διπλάσια του συνολικού χρόνου που απαιτείται για την έγκριση ή τη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία.

Τα προβλήματα που δημιουργεί η μεταφορά πέραν της ταχθείσας προθεσμίας επεκτείνουν τον μέσο χρόνο που απαιτείται για την πραγματική εφαρμογή των οδηγιών εσωτερικής αγοράς κατά 2,21 έτη. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα η πραγματική εφαρμογή των εν λόγω οδηγιών να απαιτεί, κατά μέσον όρο, 4,49 έτη συνολικά.

Αυτά τα μέσα αριθμητικά στοιχεία ποικίλλουν εντυπωσιακά μεταξύ των τομέων. Στο σχήμα 1 εμφανίζεται ο μέσος συνολικός χρόνος ανά ομαδοποιημένα πεδία 403 οδηγιών για την εσωτερική αγορά μετά το 1992¹⁰. Οι οδηγίες σχετικά με τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες απαιτούν, κατά μέσον όρο, 7,33 έτη. Οι οδηγίες για την κοινωνική πολιτική, το περιβάλλον και την προστασία των καταναλωτών απαιτούν επίσης μεγάλα συνολικά χρονικά διαστήματα κατά μέσον όρο. Τούτο είναι το αποτέλεσμα υψηλότερου του μέσου χρόνου έγκρισης (2,56 έτη για τις οδηγίες σχετικά με τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες) και συνολικού χρόνου μεταφοράς στην εθνική νομοθεσία [συμπεριλαμβανομένης της περιόδου καθυστέρησης, 4,77 έτη για τον ίδιο τομέα (βλ. πίνακα 4)]. Οι οδηγίες για το περιβάλλον παρουσιάζουν το μεγαλύτερο διάστημα καθυστερήσεων: 3,34 έτη (βλ. πίνακα 5 και πλαίσιο 2).

Τα εν λόγω αριθμητικά στοιχεία αποδεικνύουν σαφώς ότι είναι εφικτή η τήρηση των προθεσμιών που ορίστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας εάν δεν καθυστερήσει περαιτέρω η έγκριση των προτάσεων που βρίσκονται προς το παρόν στο στάδιο της εξέτασης και εάν η μεταφορά στην εθνική νομοθεσία δεν υπερβεί τις ταχθείσες προθεσμίες. Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί κρίνεται απαραίτητη η ρητή δέσμευση των κρατών μελών να επισπεύσουν την εισαγωγή μεταρρυθμίσεων μέσω ενδεδειγμένης έγκρισης και ταχείας μεταφοράς.

Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, κρίνεται απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι το στάδιο της μεταφοράς δεν θα υπερβαίνει το τεχνικώς ελάχιστο διάστημα που απαιτείται για την πραγματική εφαρμογή εκ μέρους των εθνικών αρχών¹¹.

Το κόστος που συνεπάγεται η καθυστερημένη εφαρμογή των εν λόγω και άλλων μεταρρυθμίσεων θα είναι σημαντικό. Οι ακόλουθες ενότητες παρέχουν ορισμένες εκτιμήσεις των δυνητικών οφελών που μπορεί να προκύψουν από τις μεταρρυθμίσεις. Αρχικώς, εξετάζονται οι γενικοί δείκτες επιδόσεων της εσωτερικής αγοράς και, στη συνέχεια, αναλύονται σε μεγαλύτερο βάθος οι επιδόσεις ειδικών αγορών (χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και δημόσιες συμβάσεις), οι οποίες έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα για την ευρωπαϊκή οικονομία.

¹⁰ Πράγματι, το συνολικό διάστημα που απαιτείται για τις οδηγίες-πλαίσια είναι πολύ μεγαλύτερο απ' ό,τι για τις δευτερεύουσες οδηγίες που εξετάζονται στο σημείο αυτό (βλ. σχήμα 1).

¹¹ Αξιοσημείωτες καθυστερήσεις έχουν ήδη συσσωρευθεί όσον αφορά την έγκριση της σειράς νομοθετικών μέτρων για τις δημόσιες συμβάσεις, του κανονισμού για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και της πρότασης για την προώθηση των πωλήσεων. Ωστόσο, οι δύο τελευταίες πράξεις αποτελούν κανονισμούς και, ως εκ τούτου, δεν απαιτείται μεταφορά τους στην εθνική νομοθεσία.

III. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η εφαρμογή μέτρων για την οικονομική μεταρρύθμιση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων πολιτικής που καθορίστηκαν στη Λισσαβόνα το Μάρτιο του 2000, αλλά η οικονομική μεταρρύθμιση δεν παύει με την εφαρμογή. Η ευρωπαϊκή οικονομία θα καταστεί ανταγωνιστικότερη μόνο εάν τα μέτρα παραγάγουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Τα δεδομένα για τις τιμές, το εμπόριο και τις διασυνοριακές επενδύσεις μαρτυρούν έως ποιο βαθμό οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις και οι πολιτικές για την εσωτερική αγορά τονώνουν αποτελεσματικά την ενοποίηση και τον ανταγωνισμό και διευρύνουν τη δυνατότητα δημιουργίας θέσεων εργασίας και ανάπτυξης. Η εξέταση της σύγκλισης των τιμών στον τομέα της ιδιωτικής κατανάλωσης αποκαλύπτει πολλά στοιχεία σχετικά με τις αλλαγές που συντελούνται στις καταναλωτικές αγορές.

ΤΙΜΕΣ: Νέα στοιχεία επιβεβαιώνουν την επιβράδυνση που παρατηρήθηκε το προηγούμενο έτος στη σύγκλιση των τιμών.

Σύμφωνα με τα τελικά δεδομένα για το 1999 και το 2000, καθώς και με τα προκαταρκτικά δεδομένα για το 2001, η σαφής τάση της σύγκλισης τιμών στον τομέα της ιδιωτικής κατανάλωσης τη δεκαετία του '90 φαίνεται να επιβραδύνεται. Ωστόσο, η σχετική αύξηση που παρατηρήθηκε πέρσι στη διασπορά τιμών δεν επιβεβαιώνεται. Η διασπορά τιμών, όπως μετράται βάσει του συντελεστή διακύμανσης, ανήλθε στο 14,7% το 1999 (έναντι 14,5% το 1998) και αυξήθηκε στο 15,3% το 2000. Τα προκαταρκτικά δεδομένα για το 2001 εμφανίζουν τον συγκεκριμένο δείκτη κοντά στο επίπεδο του 1999, δηλαδή στο 14,6%. Τι προκαλεί τη στασιμότητα όσον αφορά τη σύγκλιση;

Πού εξακολουθεί να υπάρχει περιθώριο σύγκλισης; Σε ποιες χώρες και σε ποιες αγορές προϊόντων συντελέστηκε σύγκλιση τιμών και πού μπορεί να επιχειρηθεί περαιτέρω; Η εξέταση των τύπων σύγκλισης ανά χώρα και κατηγορία προϊόντος θα συμβάλει στην απάντηση των εν λόγω ερωτήσεων.

Τα κράτη μέλη εμφανίζουν διαφορετικούς τύπους σύγκλισης.

Ενώ από το σχήμα 3 προκύπτει ότι η στασιμότητα στη σύγκλιση των τιμών είναι κοινό φαινόμενο στα περισσότερα κράτη μέλη, αποκαλύπτονται επίσης τέσσερις πολύ διαφορετικοί τύποι της σύγκλισης των τιμών που συντελέστηκε κατά τη δεκαετία του '90.

- Μια πρώτη ομάδα χωρών, που αποτελείται από την Αυστρία και τα 6 ιδρυτικά κράτη μέλη της ΕΕ, εμφανίζει πλέον στο εσωτερικό της ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο σύγκλισης τιμών. Η διασπορά τιμών μεταξύ των εν λόγω χωρών είναι ελάχιστη (2.9%).
- Μια δεύτερη ομάδα χωρών διήλθε επίσης από σημαντική διαδικασία σύγκλισης των τιμών, αλλά παραμένει άνω και κάτω από τα μέσα επίπεδα τιμών της ΕΕ χωρίς καμία αξιόλογη σύγκλιση. Στην ομάδα αυτή, η Φινλανδία υπερβαίνει τις μέσες τιμές της ΕΕ-12, ενώ η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα καταγράφουν τιμές κάτω του μέσου όρου της ΕΕ-9.
- Οι τρεις χώρες εκτός Ευρωζώνης – το Ηνωμένο Βασίλειο, η Δανία και η Σουηδία – εμφανίζουν τιμές άνω του μέσου όρου της ΕΕ-15 και τα οικεία επίπεδα τιμών τους κυμαίνονται όσον αφορά τη σύγκλιση. Η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο φάνηκε

να ακολουθούν αποκλίνουσα τάση το 1999 και το 2000, αλλά συνέκλιναν ελαφρώς το 2001, σύμφωνα με τα προκαταρκτικά δεδομένα. Οι διακυμάνσεις της τιμής συναλλάγματος μπορεί, ενδεχομένως, να εξηγήσουν εν μέρει την εν λόγω συμπεριφορά.

- Η Ιρλανδία ήταν μεταξύ των χωρών που βρίσκονταν κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ-9 έως τα μέσα της δεκαετίας του '90, αλλά που υπερέβησαν τον μέσο όρο της ΕΕ-9 τα τελευταία χρόνια (βλ. σχήμα 3). Η εντυπωσιακή ανάπτυξη της Ιρλανδίας φαίνεται ότι ασκεί ανοδική πίεση στις τιμές, γεγονός που μεταβάλλει την εικόνα της χώρας.

Οι τιμές διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών δεν συνέκλιναν ταυτόχρονα ή με τον ίδιο τρόπο.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, ορισμένα προϊόντα/υπηρεσίες εμφάνιζαν ακραίες διαφορές τιμών μεταξύ των χωρών. Τούτο ήταν ιδιαίτερα συχνό σε χώρες που παρουσίαζαν είτε πολύ χαμηλά είτε πολύ υψηλά μέσα επίπεδα τιμών (βλ. σχήμα 4). Η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς μείωσε αυτές τις ακραίες διαφορές τιμών μεταξύ 1990 και 1995. Στη συνέχεια, στα μέσα της δεκαετίας του '90, "τυπικά αγαθά της εσωτερικής αγοράς", όπως τα ενδύματα, τα αθλητικά είδη και οι οικιακές συσκευές, έτειναν να παρουσιάζουν την καλύτερη σύγκλιση τιμών, αλλά ο ρυθμός με τον οποίο συντελούνταν αυτή η σύγκλιση επιβραδύνθηκε επειδή, έως τότε, οι ακραίες διαφορές τιμών είχαν ήδη εξαιρεθεί. Άλλες κατηγορίες προϊόντων, όπως τα καύσιμα, η ενέργεια, ο καπνός και τα καλύμματα δαπέδου, δεν παρουσίασαν το ίδιο επίπεδο σύγκλισης τιμών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, εμφάνισαν ακόμη και αποκλίσεις.

Οι καταναλωτές, όμως, επωφελήθηκαν από τη σύγκλιση τιμών; ... Ναι, σε πολλές περιπτώσεις...

Οι καταναλωτές επωφελούνται της σύγκλισης των τιμών μόνο εφόσον αυτή συντελείται προς τα επίπεδα των χωρών με χαμηλές τιμές. Εάν οι τιμές συγκλίνουν προς υψηλά επίπεδα τιμών (π.χ., λόγω έλλειψης ανταγωνισμού), οι καταναλωτές δεν θα επωφεληθούν από τη δημιουργία εσωτερικής αγοράς. Από τον πίνακα 6α προκύπτει ότι, για μεγάλο αριθμό αγαθών, οι τιμές έχουν συγκλίνει προς χαμηλά επίπεδα. Πολλά προϊόντα τροφίμων, όπως κρέας, ψάρι, ψωμί, έλαια/λίπη, ποτά, μύρα και ορισμένα καταναλωτικά ηλεκτρονικά αγαθά, εμφανίζουν σαφή σύγκλιση προς χαμηλά επίπεδα τιμών. Οι διαφορές, π.χ., στην τιμή ελαίων και λιπών μαγειρέματος μειώθηκαν κατά 44% και οι τιμές αυξήθηκαν κατά μέσο ετήσιο ποσοστό 1%, πολύ χαμηλότερα από το ποσοστό πληθωρισμού για τα περισσότερα καταναλωτικά αγαθά. Ουσιαστικά, αυτός ο θετικός αντίκτυπος που επέφερε η σύγκλιση των τιμών δεν είναι αμελητέος από την πλευρά των καταναλωτών. Τα προϊόντα του πίνακα 6α που εμφανίζουν τις εν λόγω καλές επιδόσεις τιμών, δηλαδή τα προϊόντα που εμφανίζουν υψηλή σύγκλιση τιμών και χαμηλότερο του μέσου πληθωρισμό, αντιπροσωπεύουν το 25% της ιδιωτικής τελικής κατανάλωσης (βλ. πίνακα 6β)¹².

... αλλά όχι πάντα!

¹² Ασφαλώς, η εξέλιξη των τιμών εξαρτάται από πολλούς παράγοντες πέραν της ενοποίησης. Η εξέλιξη των τιμών των καυσίμων ή της εργασίας, της τεχνολογίας, των ενδιάμεσων εισροών και της παραγωγικότητας επηρεάζουν σημαντικά τις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών.

Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται πολλοί τομείς, ιδίως στις υπηρεσίες, όπου η ενοποίηση και ο ανταγωνισμός θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αυξημένη σύγκλιση τιμών προς όφελος των καταναλωτών· τα αυτοκίνητα, τα υαλικά, ο καπνός, τα βιβλία και η ταξιδιωτική ασφάλιση είναι μερικοί από αυτούς τους τομείς. Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι τιμές αποκλίνουν ακόμη περισσότερο απ' ό,τι στις αρχές της δεκαετίας του '90. Επιπροσθέτως, οι τιμές στις εν λόγω κατηγορίες προϊόντων αυξάνονται ταχύτερα από το ποσοστό του πληθωρισμού. Επιπλέον, οι περισσότερες από τις υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στον πίνακα 6 εμφάνισαν ανεπαρκείς επιδόσεις όσον αφορά τις τιμές, ενισχύοντας τη θέση για τη δημιουργία πραγματικής εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών. Η ενοποίηση δεν απέφερε πάντα απτά οφέλη στους καταναλωτές όσον αφορά ορισμένες αγορές αγαθών/υπηρεσιών, και σε αυτές ακριβώς τις αγορές πρέπει να εστιαστεί η προσοχή στο μέλλον¹³.

Η παρατηρημένη επιβράδυνση στη σύγκλιση των τιμών φαίνεται ότι πηγάζει από την παρέλευση των αρχικών κραδασμών που προκάλεσε η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς και οι διαδοχικές εντάξεις. Η επιβράδυνση παρατηρήθηκε σε όλες τις χώρες εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Σουηδία, όπου επικρατεί κάποια τάση απόκλισης. Υπάρχει ουσιώδης δυνατότητα περαιτέρω σύγκλισης προς χαμηλότερες τιμές σε αρκετές κατηγορίες προϊόντων.

Ποιο είδος δράσης μπορεί να επιφέρει περαιτέρω σύγκλιση;

Στο ευρύτερο επίπεδο, η αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας περί εσωτερικής αγοράς και της πολιτικής ανταγωνισμού δύναται να συμβάλει σημαντικά στην αποτροπή του κατακερματισμού της εσωτερικής αγοράς και στη διαμόρφωση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού. Άλλες κανονιστικές μεταρρυθμίσεις, όπως το άνοιγμα των βιομηχανιών δικτύου στον ανταγωνισμό, μπορούν επίσης να τονώσουν τον ανταγωνισμό. Η μεγαλύτερη ανάπτυξη των διασυνοριακών αγορών από τους καταναλωτές και το ηλεκτρονικό εμπόριο¹⁴ μπορούν επίσης να συμβάλουν στη σύγκλιση των τιμών με την άσκηση πτωτικών πιέσεων στις τιμές. Ασφαλώς, δεν είναι όλοι οι τομείς εξίσου ανοικτοί στις διασυνοριακές αγορές. Ωστόσο, η έλευση των κερμάτων και των τραπεζογραμματίων του ευρώ μπορεί επίσης να περιορίσει τις διαφορές στις τιμές.

Ωστόσο, στο πλαίσιο συγκεκριμένων αγαθών και υπηρεσιών, πρέπει να εξεταστούν αναλυτικότερα ειδικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη σύγκλιση των τιμών. Σε προηγούμενες εκθέσεις εντοπίστηκε ότι η έμμεση φορολογία, η διάρθρωση των δικτύων διανομής, η δύναμη της αγοράς και οι αναποτελεσματικές υπηρεσίες ευθύνονται σε σημαντικό βαθμό για τις εναπομένουσες διαφορές τιμών. Έως ποιο σημείο οφείλεται σε αυτούς τους παράγοντες η

¹³ Οι επιδόσεις των τιμών στον τομέα των υπηρεσιών εγείρει προβληματισμό τόσο από την άποψη της ενοποίησης όσο και από την άποψη της συνολικής εξέλιξης των τιμών. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, αξίζει να επισημανθεί η εντολή που δόθηκε από το Συμβούλιο ECOFIN στην Επιτροπή να εξετάσει προσεκτικότερα και αναλυτικότερα τις αιτίες του πληθωρισμού/των διαφορών των τιμών μεταξύ των κρατών μελών και, ειδικότερα, στον τομέα των υπηρεσιών.

¹⁴ Το πράσινο βιβλίο για την προστασία των καταναλωτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση [COM(2001) 531 τελικό] και η παρεπόμενη ανακοίνωση [COM(2002) 289 τελικό] εξετάζουν τα συγκεκριμένα ζητήματα ιδίως υπό το πρίσμα της εμπιστοσύνης και της προστασίας των καταναλωτών και υποβάλλουν προτάσεις για την ενίσχυση της πτυχής αυτής στην εσωτερική αγορά.

διασπορά τιμών που εξακολουθεί να υφίσταται; Η αγορά αυτοκινήτων αποτελεί καλό παράδειγμα των διαφορετικών τρόπων με τους οποίους δύναται να επιχειρηθεί περαιτέρω ενοποίηση.

Σύμφωνα με μελέτη για την αγορά καινούργιων αυτοκινήτων, οι μεγάλες αποκλίσεις τιμών παραμένουν μεταξύ των χωρών ανεξάρτητα από το κατά πόσον οι αποκλίσεις αυτές μετρώνται συνυπολογιζομένων ή μη των φόρων. Η ατελής μετακύλιση των φόρων δημιουργεί μεγάλες, προ του φόρου, διαφορές στις τιμές των καινούργιων αυτοκινήτων. Η μελέτη αποδεικνύει ότι οι διαφορές τιμών των καινούργιων αυτοκινήτων *προ του φόρου* μπορούν να μειωθούν κατά 16% εάν αρθούν οι φορολογικές στρεβλώσεις¹⁵.

Οι στρεβλώσεις λόγω φορολογικών διαφορών επηρεάζουν και τις αγορές ανταλλακτικών. Όπως προκύπτει από το πλαίσιο 3, φαίνεται να υπάρχει αντιστρόφως ανάλογη σχέση μεταξύ των επιπέδων τιμών για τα καινούργια αυτοκίνητα και τα ανταλλακτικά (αμφότερα υπολογίζονται προ των φόρων). Οι τιμές προ των φόρων για τα καινούργια αυτοκίνητα τείνουν να είναι χαμηλότερες στις χώρες με υψηλά ποσοστά φορολογίας προκειμένου να αντισταθμίζουν τον αρνητικό αντίκτυπο που επιφέρουν οι υψηλοί φόροι κατά τη ζήτηση, ενώ οι τιμές των ανταλλακτικών φαίνεται να είναι υψηλότερες στις χώρες αυτές, αντισταθμίζοντας, ως εκ τούτου, τα χαμηλότερα εισοδήματα από τις πωλήσεις καινούργιων αυτοκινήτων. Κατά συνέπεια, οι φορολογικές αποκλίσεις προκαλούν στρεβλώσεις τιμών σε δύο αγορές (την αγορά καινούργιων αυτοκινήτων και την αγορά ανταλλακτικών) και η συνολική διασπορά τιμών αυξάνει στην ΕΕ.

Δύο πρόσφατες εξελίξεις μπορούν να επιφέρουν περαιτέρω σύγκλιση στον τομέα των αυτοκινήτων:

- η πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής για τη φορολογία των επιβατικών αυτοκινήτων [COM(2002) 431] συνιστά τη σταδιακή μείωση του φόρου καταχώρισης, τη διατήρησή του σε χαμηλά επίπεδα και, κατά προτίμηση, την κατάργησή του εντός μεταβατικής περιόδου πέντε έως δέκα ετών. Η ενσωμάτωση της εν λόγω σύστασης στα εθνικά φορολογικά συστήματα αναμένεται να περιορίσει τον κατακερματισμό της αγοράς καινούργιων αυτοκινήτων·
- ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1400/2002 της Επιτροπής, της 31ης Ιουλίου 2002, για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας θα περιορίσει τη δύναμη της αγοράς. Αναμένεται επίσης να εξορθολογίσει και να αναδιαρθρώσει τη διανομή αυτοκινήτων και τις υπηρεσίες μετά την πώλησή τους.

Μεγάλες δυνατότητες σύγκλισης τιμών παρουσιάζει ο τριτογενής τομέας, ο οποίος θα χρειαστεί πιθανότατα ακόμη ευρύτερες μεταρρυθμίσεις. Στο σχήμα 5 αποτυπώνεται η

¹⁵ Βλ. "Car Price Differentials in the European Union: An Economic Analysis" (Οι διαφορές τιμών αυτοκινήτων στην ΕΕ: οικονομική ανάλυση), των H. Degryse και F. Verboven για τη ΓΔ Ανταγωνισμός, Νοέμβριος του 2000.

διάρθρωση τιμών τριών πολύ διαφορετικών τύπων υπηρεσιών: της ασφάλισης αυτοκινήτων, του στεγνού καθαρισμού και της ενοικίασης αυτοκινήτων. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, η σύγκλιση των τιμών υπήρξε ελάχιστη έως ανύπαρκτη, και οι τιμές αυξάνονταν ταχύτερα από το ποσοστό του πληθωρισμού. Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί ότι, παράλληλα με τα οφέλη που θα προκύψουν για τους καταναλωτές από το γεγονός και μόνο ότι θα αποκτήσουν πρόσβαση σε φθηνότερες υπηρεσίες, η σύγκλιση των τιμών προς τα κάτω στους τομείς των υπηρεσιών (π.χ. διανομή, μεταφορές, ενέργεια, επιχειρήσεις και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες) θα μειώσει επίσης το κόστος των μεταποιημένων αγαθών και, ως εκ τούτου, θα δημιουργήσει πρόσθετα οφέλη για τους καταναλωτές.

Η διεύρυνση παρέχει δυνατότητες για επιπλέον οφέλη των καταναλωτών στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς.

Η συμπερίληψη νέων κρατών μελών στην εσωτερική αγορά δύναται να απελευθερώσει νέες ανταγωνιστικές πιέσεις εντός της αγοράς και να προσφέρει ακόμη μεγαλύτερα οφέλη στους καταναλωτές. Στο σχήμα 8 εμφανίζεται το επίπεδο τιμών στα σημερινά 15 κράτη μέλη, καθώς και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες ως προς έναν μέσο όρο για την ΕΕ-25. Το επίπεδο τιμών των δέκα νέων χωρών, με εξαίρεση της Μάλτας και της Κύπρου, βρίσκεται πολύ κάτω από οποιουδήποτε κράτους μέλους της ΕΕ-15. Επομένως, οι διαφορές τιμών θα είναι πολύ υψηλότερες σε μια διευρυμένη ΕΕ. Για τις περισσότερες κατηγορίες προϊόντων, η διασπορά τιμών στη νέα ΕΕ-25 θα είναι υψηλότερη απ' ό,τι ήταν κατά την έναρξη της εσωτερικής αγοράς με την ΕΕ-15, στις αρχές της δεκαετίας του '90 (βλ. σχήμα 9).

Παρόλο που θα επιτευχθεί, αναμφισβήτητα, σύγκλιση στην ΕΕ-25 κατά τη διάρκεια της προσεχούς δεκαετίας, η ένταξη των νέων χωρών θα μπορούσε επίσης να προκαλέσει αυξημένη σύγκλιση μεταξύ της ΕΕ-15. Στο πλαίσιο της σημερινής ΕΕ, οι χώρες με υψηλά και χαμηλά επίπεδα τιμών απέχουν μεταξύ τους γεωγραφικώς, γεγονός που επιβραδύνει την ενοποίηση. Ωστόσο, στη διευρυμένη ΕΕ των 25 κρατών μελών, οι χώρες με υψηλά επίπεδα τιμών θα βρίσκονται εγγύτερα προς τις χώρες με χαμηλά επίπεδα τιμών. Οι καταναλωτές στις χώρες με υψηλά επίπεδα τιμών, όπως στη Σουηδία π.χ., θα μπορούν να ωφελούνται σημαντικά από τον αυξημένο ανταγωνισμό εκ μέρους των Βαλτικών Χωρών και της Πολωνίας. Ασφαλώς, αυτή η δυνατότητα μπορεί να υλοποιηθεί μόνο εάν αξιοποιηθούν πλήρως οι ευκαιρίες που δημιουργεί η διεύρυνση για όλες τις εμπλεκόμενες χώρες.

ΕΜΠΟΡΙΟ: Η ενοποίηση εξακολούθησε να αυξάνει σταθερά μεταξύ 1995 και 2000... αλλά εξασθένησε το 2001!

Μεταξύ 1995 και 2000, οι ενδοκοινοτικές ροές εμπορικών συναλλαγών σε αγαθά αυξάνονταν συνεχώς ταχύτερα από το ευρωπαϊκό ΑΕγχΠ. Επιπροσθέτως, το μερίδιο της εθνικής φαινόμενης κατανάλωσης που αντιστοιχεί στις ενδοκοινοτικές εισαγωγές αγαθών ακολουθεί ανοδική πορεία (14% κατά μέσον όρο για την ΕΕ-15 το 2001). Ωστόσο, και για πρώτη φορά από τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς, το ενδοκοινοτικό εμπόριο αγαθών ως ποσοστό επί του ΑΕγχΠ δεν αυξήθηκε το 2001 ως προς το προηγούμενο έτος, επειδή το ΑΕγχΠ αυξήθηκε ταχύτερα από τις εμπορικές συναλλαγές (βλ. σχήμα 10). Τούτο ενδέχεται να αποτελεί

μεμονωμένο φαινόμενο περιορισμένης έκτασης. Επιπροσθέτως, το 2001 αποτελεί εξαίρεση και το παγκόσμιο εμπόριο έπαψε να αναπτύσσεται για πρώτη φορά σε δύο δεκαετίες. Παρόλα αυτά, οι συγκεκριμένες εξελίξεις καθιστούν επιβεβλημένη την προσεκτικότερη εξέταση της πορείας του εμπορίου και αποδεικνύουν την ανάγκη πλήρους αξιοποίησης της δυνατότητας δημιουργίας εμπορικών συναλλαγών που παρουσιάζει η εσωτερική αγορά¹⁶.

Το εμπορικό άνοιγμα των κρατών μελών της ΕΕ προς χώρες εκτός ΕΕ αυξήθηκε ταχύτερα από το αμοιβαίο άνοιγμά τους.

Με εξαίρεση το 2001, το παγκόσμιο εμπόριο και οι εξωκοινοτικές εμπορικές συναλλαγές (εξαγωγές συν εισαγωγές) αυξάνονταν ταχύτερα από τις ενδοκοινοτικές ροές. Η αξία των εισαγωγών της ΕΕ από εξωκοινοτικούς παρόχους σχεδόν διπλασιάστηκε από το 1995 έως το 2001. Η τάση αυτή υπήρξε κοινή σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ (ιδίως στην Αυστρία, στην Ελλάδα, στη Γερμανία και στις Κάτω Χώρες) (βλ. πίνακα 7). Τούτο επιφέρει δύο σημαντικές συνέπειες: πρώτον, σε αντίθεση με τον ισχυρισμό που προβλήθηκε ορισμένες φορές, η οικονομική ενοποίηση στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς δεν δημιουργεί ένα "ευρωπαϊκό οχυρό"· και, δεύτερον, αυτή η διάρθρωση των εμπορικών συναλλαγών (δημιουργία εσωτερικού + εξωτερικού εμπορίου) συνεπάγεται ότι κάθε προσπάθεια για την άρση των εναπομενόντων φραγμών στο εμπόριο εντός της εσωτερικής αγοράς έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει πραγματικά οφέλη όσον αφορά την ευημερία, επειδή το αυξημένο ενδοκοινοτικό εμπόριο δεν υποκαθιστά το εξωκοινοτικό εμπόριο.

Παραμένουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά τη δημιουργία εμπορικών συναλλαγών και το εμπορικό άνοιγμα.

Μόνο 6 κράτη μέλη (Γερμανία, Αυστρία, Βέλγιο/Λουξεμβούργο, Γαλλία και Ισπανία) εμφανίζουν σαφή σημάδια αυξημένων ενδοκοινοτικών εμπορικών συναλλαγών. Η Φινλανδία και οι Κάτω Χώρες παρουσίασαν μέτρια αύξηση όσον αφορά το ενδοκοινοτικό άνοιγμα κατά την περίοδο 1995-2001, αλλά τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ δεν εμφάνισαν αξιοσημείωτες μεταβολές ως προς το ενδοκοινοτικό άνοιγμά τους ή, μάλιστα, όπως στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ελλάδας, μείωσαν το ενδοκοινοτικό εμπόριο κατά την ίδια περίοδο (βλ. πίνακα 8).

Προφανώς, το σχετικό άνοιγμα κάθε μεμονωμένης οικονομίας κατά την έναρξη της ενοποίησης συνιστά σημαντικό παράγοντα για την αξιολόγηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων. Θα ήταν δυνατό να αναμένεται ότι τα παλαιότερα κράτη μέλη της ΕΕ, με περισσότερο ενοποιημένες και ανοικτές μικρές οικονομίες, θα είχαν επιδείξει λιγότερο δυναμικό τύπο ενοποίησης τα τελευταία έτη, ενώ οι μεγαλύτερες και λιγότερο ανοικτές οικονομίες θα άρχιζαν μόλις τώρα να αξιοποιούν τη δυνατότητα εμπορικής ενοποίησής τους. Αλλά τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν πάντα κατ' αυτόν τον τρόπο.

Μεταξύ των χωρών που παρουσιάζουν σχετικά καλές επιδόσεις ως προς τη δημιουργία εμπορίου εμφανίζονται παλαιά κράτη μέλη της ΕΕ με ιδιαίτερα ανοικτές οικονομίες το 1995,

¹⁶ Οτιδήποτε αφορά το εμπόριο και τις επενδύσεις στους τομείς υπηρεσιών εξετάζεται στο παράρτημα.

όπως το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο, παράλληλα με ορισμένα "νεώτερα" κράτη μέλη, όπως η Αυστρία, η οποία είχε σχετικά ανοικτή οικονομία κατά τη στιγμή της ένταξης. Στις μεγαλύτερες και σχετικά κλειστές οικονομίες με μακρά (Γαλλία και Γερμανία) και βραχύτερη (Ισπανία) παρουσία στην ΕΕ δημιουργήθηκε επίσης σημαντικός όγκος εμπορικών συναλλαγών τα τελευταία χρόνια. Άλλες χώρες με έντονα ανοικτές οικονομίες το 1995 εμφανίζουν ορισμένα συμπτώματα εξάντλησης όσον αφορά τη δημιουργία εμπορίου μεταξύ 1995 και 2001. Τέλος, παλαιά κράτη μέλη με σχετικά κλειστές και μεγαλύτερες οικονομίες (Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο) όσο και πιο πρόσφατα κράτη μέλη με σχετικά περισσότερο ανοικτές και μικρές οικονομίες (Πορτογαλία, Ελλάδα και Σουηδία) καταγράφουν σχετικά χειρότερες επιδόσεις όσον αφορά τη δημιουργία εμπορίου (βλ. πίνακα 9).

Οι περιπτώσεις του Βελγίου και του Λουξεμβούργου αποδεικνύουν ότι η εσωτερική αγορά εξακολουθεί να παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας σημαντικών εμπορικών συναλλαγών για μακροχρόνια κράτη μέλη με ήδη έντονα ενοποιημένες οικονομίες, καθώς και για νέα κράτη μέλη όπως η Αυστρία. Πράγματι, ιδιαίτερα ενδιαφέροντα αποτελέσματα προκύπτουν από τη σύγκριση των εμπορικών επιδόσεων των τριών πλέον πρόσφατων κρατών μελών της ΕΕ από την ένταξή τους το 1995. Οι εμπορικές επιδόσεις τους υπήρξαν εντελώς ανομοιογενείς: μεταξύ των τριών, μόνο η Αυστρία ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες, ενώ η Φινλανδία σημείωσε μέτρια μόνο αύξηση του ενδοκοινοτικού ανοίγματος και η Σουηδία πραγματοποίησε πολύ μικρή εμπορική ενοποίηση στο συνολικό επίπεδο.

Δημιουργήθηκαν εμπορικές συναλλαγές με σχετικά λιγότερες "τριβές αγοράς".

Η εσωτερική αγορά κατάφερε να δημιουργήσει εμπορικές συναλλαγές στο πλαίσιο μιας αγοράς με σχετικά λιγότερες "τριβές". Από το σχήμα 11 προκύπτει ότι το εμπόριο (εισαγωγές) αυξάνεται ταχύτερα από τον αριθμό των παραβάσεων εσωτερικής αγοράς οι οποίες δεν σχετίζονται με προβλήματα μεταφοράς. Πράγματι, μεταξύ 1988 και 1994, το ενδοκοινοτικό εμπόριο και οι παραβάσεις αυξήθηκαν ταχύτατα. Ωστόσο, μετά το 1995 παρατηρείται σαφής μεταβολή της τάσης: το εμπόριο αναπτύχθηκε σταθερά, ενώ ο αριθμός των παραβάσεων μειώθηκε και, στη συνέχεια, αυξήθηκε με πολύ βραδύτερους ρυθμούς.

Ο εν λόγω δείκτης τριβών της αγοράς μπορεί επίσης να χρησιμεύσει για τη συμπλήρωση της εικόνας των κρατών μελών. Στο σχήμα 12 αποτυπώνεται η κατάταξη των χωρών, λαμβάνοντας υπόψη την ενοποίησή τους στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς και τον αριθμό παραβάσεων που δεν σχετίζονται με τη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία. Αυτός ο δείκτης είναι υψηλός για τις χώρες με μεγάλο αριθμό διαδικασιών επί παραβάσει που κινήθηκαν την περίοδο 1995-2001 και χαμηλές εισαγωγές και εισερχόμενες ξένες άμεσες επενδύσεις.

Οι ενδοκοινοτικές εμπορικές επιδόσεις μπορούν να βελτιωθούν εάν εφαρμοστεί αποτελεσματικότερα η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.

Επιπροσθέτως, απαιτείται η σύγκλιση, καθώς και η αναγκαία εναρμόνιση, των εθνικών μέτρων στο βαθμό που καθίσταται εφικτή η αμοιβαία αναγνώριση.

Βάσει της πείρας, τα εν λόγω μέτρα εναρμόνισης ενδείκνυνται πιθανώς για τομείς με σημαντικούς προβληματισμούς για την υγεία, το περιβάλλον και την προστασία των καταναλωτών¹⁷.

Η ορθή εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης εξακολουθεί να παρουσιάζει προβλήματα. Σχεδόν το 1/3 των διαδικασιών επί παραβάσει κατά την περίοδο 1998-2001 αφορούσε ζητήματα αμοιβαίας αναγνώρισης. Ωστόσο, έχει ήδη εφαρμοστεί σειρά μέτρων που προτάθηκαν στην ανακοίνωση περί αμοιβαίας αναγνώρισης η οποία υποβλήθηκε το 1999. Επιπροσθέτως, η διαδικασία κοινοποίησης δυνάμει της οδηγίας 98/34/EK αποδεικνύεται εξαιρετικά χρήσιμη καθώς τα κράτη μέλη εγκρίνουν πλέον πολλούς τεχνικούς κανονισμούς λόγω τεχνολογικών μεταβολών και ζητημάτων υγείας και ασφάλειας των τροφίμων (το 2001 η Επιτροπή έλαβε 530 κοινοποιήσεις τεχνικών κανονισμών).

Η πρόσφατη έκθεση για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης αξιολογούσε τη λειτουργία της εν λόγω αρχής βάσει αποδείξεων που είχαν προκύψει από μελέτες περιπτώσεων και υποθέσεις παραβάσεων...

...αλλά τι μπορεί να ειπωθεί για τον γενικό αντίκτυπο της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στην ενοποίηση; Σε ποιο βαθμό συγκρίνεται με τα μέτρα εναρμόνισης;

Η σύγκλιση των τιμών μονάδας εξαγωγών συνιστά σχετικά κατά προσέγγιση δείκτη ενοποίησης, αλλά παρέχει κάποια δυνατότητα σύγκρισης όσον αφορά τις επιδόσεις του εμπορίου σε εναρμονισμένα και μη εναρμονισμένα προϊόντα¹⁸. Μεταξύ 1993 και 2002, η διασπορά της τιμής μονάδας εξαγωγών υπήρξε, κατά μέσον όρο, χαμηλότερη στην ΕΕ απ' ό,τι στις χώρες του ΟΟΣΑ.

Άνω του 80% των προϊόντων-δειγμάτων εμφανίζουν χαμηλότερη διασπορά στην ΕΕ απ' ό,τι στον ΟΟΣΑ στο τέλος της εν λόγω περιόδου (βλ. πίνακα 10). Οι τιμές μονάδας εξαγωγών εντός της ΕΕ συνέκλιναν εντονότερα σε σχέση με τον ΟΟΣΑ ως σύνολο. Στη συντριπτική πλειονότητα των κρατών μελών της ΕΕ, άνω του 50% των προϊόντων εξαγωγής εμφανίζουν συγκλίνουσες τιμές μονάδας (βλ. πίνακα 11).

Τα μη εναρμονισμένα προϊόντα είναι μεταξύ εκείνων που εμφανίζουν τα υψηλότερα επίπεδα σύγκλισης όσον αφορά την τιμή μονάδας εξαγωγών: από τους 50 καλύτερους τομείς της κατάταξης για τη σύγκλιση τιμών μονάδας εξαγωγών, 19 δεν καλύπτονται από κανένα είδος εναρμόνισης, 6 αφορούν εναρμονισμένα προϊόντα και 16 καλύπτονται από οδηγίες νέας προσέγγισης (βλ. πίνακα 12).

Αλλά στις περιπτώσεις όπου η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων δεν λειτουργεί ορθά, οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές καταβάλλουν υψηλό τίμημα.

¹⁷ Eurobarometer 57.2 - Flash Eurobarometer 128: Public opinion in Europe: Views on business-to-consumer cross-border trade (Η κοινή γνώμη στην Ευρώπη: απόψεις για το διασυνοριακό εμπόριο μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών), 14 Νοεμβρίου 2002.

¹⁸ M. M. Knetter και M. J. Slaughter «Measuring product-market integration» (Μέτρηση της ενοποίησης στην αγορά προϊόντων) NBER, Φεβρουάριος 1999 και Gil-Pareja, S. (2002): "Export price discrimination in Europe and exchange rates" (Διαφορές των τιμών εξαγωγής στην Ευρώπη και τιμές συναλλάγματος), *Review of International Economics* 10, σ. 299-312.

Στον **τομέα των φορτηγών αυτοκινήτων**, π.χ., οι βασικές δυσκολίες πηγάζουν από τους υποχρεωτικούς τεχνικούς κανόνες των κρατών μελών. Αυτοί οι κανόνες συνεπάγονται συχνά περιττό επιπλέον κόστος για τους εμπόρους και/ή τις επιχειρήσεις και επιδρούν αρνητικά στις ροές εμπορικών συναλλαγών και στις τιμές, προκαλώντας **απώλειες σε επίπεδο ενημερίας** για τους καταναλωτές και τους παραγωγούς. Ειδικότερα, ο αντίκτυπος γίνεται αισθητός με τις τροποποιήσεις προϊόντων προκειμένου να επιτευχθεί σύγκλιση, με το πρόσθετο κόστος που συνεπάγεται η δοκιμή κάθε νέου προτύπου, και με τις καθυστερήσεις εμπορίας λόγω διοικητικών διαδικασιών.

Αναφορικά με τον τομέα φορτηγών αυτοκινήτων, οι μελέτες περιπτώσεων της Επιτροπής απέδειξαν ότι το επιπλέον κόστος που συνεπάγεται για τους εξαγωγείς η προσαρμογή των προϊόντων τους στις εθνικές απαιτήσεις κυμαίνεται μεταξύ 1.785 και 2.500 ευρώ ανά όχημα. Η ανάλυση των τιμών μονάδας εξαγωγών επιβεβαιώνει ότι το εν λόγω επιπλέον κόστος μετακυλιέται στους καταναλωτές.

Παρά τις πρόσφατες εξελίξεις, το πρόγραμμα για την εσωτερική αγορά δεν έχει ακόμη εξαντλήσει τη δυνατότητα δημιουργίας εμπορίου, όπως επιβεβαιώνεται από την περίπτωση του Βελγίου. Ως εκ τούτου, υπάρχει βάσιμος λόγος για την άρση των εναπομενόντων φραγμών ώστε να μπορέσουν άλλες οικονομίες της ΕΕ να αξιοποιήσουν πλήρως την εν λόγω δυνατότητα και να επωφεληθούν από τα σημαντικά οικονομικά οφέλη τα οποία κινδυνεύουν πλέον να χαθούν. Οι λόγοι περαιτέρω ελευθέρωσης είναι ακόμη μεγαλύτεροι για τον τομέα υπηρεσιών, όπου το εμπόριο δεν έχει ακόμη αρχίσει να αποφέρει καρπούς (βλ. παράρτημα σχετικά με τις υπηρεσίες).

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, οι ξένες άμεσες επενδύσεις παραμένουν η αιχμή του δόρατος της ενοποίησης στην ΕΕ, αλλά δέχθηκαν σοβαρό πλήγμα από ορισμένα γεγονότα του 2001.

Οι ενδοκοινοτικές ροές ξένων άμεσων επενδύσεων αυξήθηκαν με συντελεστή 15 κατά την περίοδο 1995 - 2000 και επηρεάστηκαν σοβαρά από ορισμένα γεγονότα του 2001, σημειώνοντας πτώση κάτω των επιπέδων του 1999. Αυτή η απότομη και σημαντική μείωση της δραστηριότητας στις ξένες άμεσες επενδύσεις αποδεικνύει την έντονη μεταβλητότητα των εν λόγω ροών και την ευαισθησία τους στις βραχυπρόθεσμες οικονομικές συνθήκες.

Από την ανάλυση περισσότερο μακροπρόθεσμων τάσεων διαπιστώνεται ότι, αντίθετα από το εμπόριο, υπάρχει σαφής επαναπροσανατολισμός των ροών προς τη ζώνη της ΕΕ: το 1995, το μερίδιο των ενδοκοινοτικών ροών ήταν ήδη υψηλότερο από το αντίστοιχο των εξωκοινοτικών ροών και το χάσμα αυξάνεται συνεχώς από το 2000.

Χωρίς να εξετάζεται το 2001, ο λόγος του εμπορίου προς τις ξένες άμεσες επενδύσεις μειώνεται με ταχύ ρυθμό. Αρκετές χώρες που πραγματοποίησαν ελάχιστη μόνο πρόοδο όσον αφορά την ενοποίηση του εμπορίου αποδείχθηκαν ιδιαίτερα δυναμικές στις ενδοκοινοτικές ροές ξένων άμεσων επενδύσεων. Στις περιπτώσεις αυτές, το βασικό μέσο για την εσωτερική ενοποίηση υπήρξαν οι ξένες άμεσες επενδύσεις και όχι το εμπόριο (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο και Σουηδία). (βλ. σχήματα 13, 14 και 15)

IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΥΝΑΦΩΝ ΑΓΟΡΩΝ

Η συνολική αξιολόγηση βάσει γενικών δεικτών αγοράς πρέπει να συμπληρωθεί με την ανάλυση των επιδόσεων ορισμένων αγορών που παρουσιάζουν ιδιαίτερη σημασία από την άποψη της εσωτερικής αγοράς. Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η κατάσταση που

επικρατεί στις αγορές δημοσίων συμβάσεων και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Σε παράρτημα παρατίθεται ενημερωμένη αξιολόγηση των τελευταίων ετών όσον αφορά τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας¹⁹.

ΑΓΟΡΕΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Το συνολικό μερίδιο του ΑΕγχΠ που αντιστοιχεί στις δημόσιες συμβάσεις μειώθηκε από το 17,3% το 1995 στο 16,2% το 2001 (βλ. πίνακα 13). Ωστόσο, η επίτευξη περισσότερης διαφάνειας και αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις αγορές δημοσίων συμβάσεων παραμένει ένας από τους σημαντικότερους στόχους και μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της εσωτερικής αγοράς. Η ενοποίηση των εν λόγω αγορών μπορεί ακόμη να προσφέρει αξιόλογα οφέλη.

Εκτιμάται ότι η εξοικονόμηση ποσοστού 1% στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων ως αποτέλεσμα μεγαλύτερου ανταγωνισμού και αποτελεσματικών αγορών δημοσίων συμβάσεων θα είχε συμβάλει στην εξοικονόμηση συνολικού ποσού 14 δις. ευρώ το 2001 για την ΕΕ-15. Τούτο ισοδυναμεί σχεδόν στο 1/3 των συνολικών δανειοληπτικών αναγκών της δημόσιας διοίκησης κατά το υπό εξέταση έτος. Ως εκ τούτου, η δυνατότητα εξοικονόμησης στον συγκεκριμένο τομέα είναι σημαντική, ιδίως στο ισχύον πλαίσιο βελτίωσης της ποιότητας των δημοσίων δαπανών.

Οι πρόσφατες εξελίξεις στον υπό εξέταση τομέα προκάλεσαν νέες ανησυχίες και προσέδωσαν ώθηση όσον αφορά την έγκριση της σειράς μέτρων...

Πρώτον, το ποσοστό των δημοσίων συμβάσεων που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (δηλαδή που δημοσιοποιήθηκε) δεν αυξήθηκε σημαντικά το 2001 και παρέμεινε στο 15,8% (βλ. πίνακα 14). Μετά την ελπιδοφόρα αύξηση κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες το 2000, η στασιμότητα που παρατηρείται ως προς τη διαφάνεια των αγορών δημοσίων συμβάσεων συνιστά σοβαρό ζήτημα που απαιτεί περαιτέρω προβληματισμό. Δεν παρουσίασε αξιόλογες διαφορές σε καμία άλλη χώρα εκτός από τη Σουηδία, όπου το ποσοστό δημοσίων συμβάσεων που δημοσιεύθηκε αυξήθηκε από το 20% στο 26%, συνεχίζοντας την εντυπωσιακή πορεία που διαγράφει στη συγκεκριμένη χώρα.

Ένας ακόμη δείκτης διαφάνειας της αγοράς παρέχει πρόσθετο λόγο ανησυχίας. Ο αριθμός των προσκλήσεων υποβολής προσφορών που δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια, αλλά ο αριθμός ανακοινώσεων ανάθεσης συμβάσεων που δημοσιεύθηκαν δεν αυξήθηκε αναλογικά. Η διαφάνεια της αγοράς περιορίζεται επειδή σχετικά λιγότερες λεπτομέρειες γνωστοποιούνται όσον αφορά τα αποτελέσματα των διαγωνισμών για την ανάθεση συμβάσεων. Τούτο συνεχίζει την πρόσφατη τάση ενός αυξανόμενου χάσματος μεταξύ των δύο αυτών στοιχείων (βλ. σχήμα 16).

¹⁹ Η νέα μεθοδολογία που καθορίστηκε στην πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής για την οριζόντια αξιολόγηση των υπηρεσιών κοινής ωφελείας θα τεθεί σε εφαρμογή από το προσεχές έτος.

Τέλος, ο αριθμός ανακοινώσεων ανάθεσης συμβάσεων που αφορούν διασυνοριακές συμβάσεις παραμένει σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα. Οι άμεσες διασυνοριακές συμβάσεις αντιστοιχούσαν μόλις στο 1,26% των ανακοινώσεων ανάθεσης συμβάσεων το 2001 (1,5% το 2000). Το εν λόγω στοιχείο δεν συνυπολογίζει τις έμμεσες συμβάσεις μέσω θυγατρικών σε τρίτες χώρες, ώστε το πραγματικό επίπεδο διασυνοριακών συμβάσεων είναι μεγαλύτερο απ' ό,τι δηλώνουν τα αριθμητικά στοιχεία. Παρόλα αυτά, οι άμεσες διασυνοριακές συμβάσεις κυμαίνονται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα και δεν παρουσιάζουν αύξηση τα τελευταία χρόνια.

Η εφαρμογή των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις συνοδεύθηκε από υψηλό ποσοστό παραβάσεων.

Εάν συγκριθεί η εξέλιξη των δραστηριοτήτων στον τομέα δημοσίων συμβάσεων και ο αριθμός παραβάσεων που σχετίζονται με τις δημόσιες συμβάσεις, προκύπτουν περαιτέρω λόγοι ανησυχίας. Η αύξηση του αριθμού ανακοινώσεων ανάθεσης συμβάσεων που δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα συνοδεύθηκε από την αύξηση του αριθμού παραβάσεων σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις τα τελευταία χρόνια, αν και ο αριθμός παραβάσεων φαίνεται ότι είχε φθάσει στο ανώτατο σημείο το 2000 και, έκτοτε, ακολούθησε καθοδική πορεία (βλ. σχήμα 17 και σχετική υποσημείωση). Σε αντίθεση με τις τάσεις στο εμπόριο και στις ξένες άμεσες επενδύσεις, η αυξημένη διαφάνεια στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων οδήγησε σε περισσότερες "τριβές" όσον αφορά την εφαρμογή των οικείων κανόνων.

Επομένως, οι ελάχιστοι διαθέσιμοι δείκτες για την εξέλιξη των δημοσίων συμβάσεων δεν αφήνουν κανένα περιθώριο αισιοδοξίας.

Τούτο παρέχει πρόσθετους λόγους για να επιταχυνθεί η μεταφορά προς τις νέες οδηγίες περί συμβάσεων. Η νέα σειρά νομοθετικών μέτρων αναμένεται να βελτιώσει την κατάσταση που επικρατεί: ενοποιεί ισχύουσες οδηγίες, καθιστά αποτελεσματικότερες τις διαδικασίες ανάθεσης και ενθαρρύνει την εισαγωγή ηλεκτρονικών τεχνολογιών στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων.

Μετά την εισαγωγή τροποποιήσεων που προτάθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η σειρά μέτρων εξετάζεται ήδη στο πλαίσιο του Συμβουλίου όπου αναμένεται η επίτευξη πολιτικής συμφωνίας. Πέρα από τη νέα σειρά νομοθετικών μέτρων, υπάρχουν άλλα επικουρικά μέτρα τα οποία θα μπορούσαν επίσης να βελτιώσουν τις επιδόσεις στις αγορές δημοσίων συμβάσεων (βλ. πλαίσιο 4).

Η ηλεκτρονική σύναψη συμβάσεων δύναται να διευκολύνει τις διασυνοριακές συμβάσεις.

Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας ζητούσαν την υλοποίηση προόδου όσον αφορά την εισαγωγή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης έως το τέλος του 2003. Η εισαγωγή άρτιας ηλεκτρονικής διαδικασίας για τη σύναψη συμβάσεων αναμένεται να συμβάλει στην πιο εύρυθμη λειτουργία της σχετικής διαδικασίας, με την αξιόλογη μείωση του κόστους συναλλαγής, καθώς και με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Στις εθνικές εκθέσεις του Κάρντιφ υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι τα κράτη μέλη καταβάλλουν προσπάθειες προκειμένου να ενσωματώσουν αυτές τις νέες τεχνολογίες. Τούτο αναμένεται να αυξήσει τη διαφάνεια και να ανοίξει τις αγορές δημοσίων συμβάσεων στον ανταγωνισμό τόσο εγχώριων όσο και ξένων επιχειρήσεων.

Μετά την πρόσφατη ανάληψη σημαντικών ενεργειών ("πολιτική συμφωνία"), η έγκριση και η ταχεία εφαρμογή της νέας σειράς νομοθετικών μέτρων προσλαμβάνει επείγοντα πλέον χαρακτήρα. Η εκτεταμένη χρήση της ηλεκτρονικής διαδικασίας για τη σύναψη συμβάσεων και άλλων επικουρικών πρωτοβουλιών δύναται, επιπλέον, να αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη. Τέλος, απαιτείται καλύτερη παρακολούθηση της σύναψης συμβάσεων, ιδίως όσον αφορά τις διασυνοριακές συμβάσεις.

ΑΓΟΡΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Με τη φυσική εισαγωγή του ευρώ, οι αγορές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών τόσο λιανικής όσο και χονδρικής εντός της Ευρωζώνης χρησιμοποιούν ενιαίο νόμισμα αλλά, δυστυχώς, δεν συγκροτούν ενιαία αγορά. Παραμένουν πολλά εμπόδια...

...και δεν είναι δυνατόν να αρθούν όλα με την ανάληψη κανονιστικής δράσης. Με εξαίρεση τις μη διασφαλισμένες χρηματαγορές της Ευρωζώνης, οι κοινοτικές αγορές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών χονδρικής της ΕΕ εξακολουθούν να παρουσιάζουν ποικίλους βαθμούς κατακερματισμού (βλ. πλαίσιο 6). Το σχέδιο δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, το κύριο μέσο της Επιτροπής για την υλοποίηση της ενιαίας αγοράς στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, αντιμετωπίζει ορισμένα από τα σημαντικότερα εμπόδια.

Ο υψηλότερος βαθμός ενοποίησης επιτεύχθηκε στους τομείς όπου εφαρμόστηκε υποδομή κοινής αγοράς και/ή όπου προσαρμόστηκαν κανονιστικές ρυθμίσεις, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένα περιθώρια ως προς την άρση εμποδίων ακόμη και στις αγορές χονδρικής...

Στις μη διασφαλισμένες χρηματαγορές επιτεύχθηκε πλήρης ενοποίηση μεταξύ των κρατών μελών που συμμετέχουν στην Ευρωζώνη. Η εναρμόνιση στο συγκεκριμένο τμήμα της αγοράς καλύπτει το αγαθό που αποτελεί αντικείμενο συναλλαγών (το ενιαίο νόμισμα), τους κανόνες που το διέπουν (η κοινή νομισματική πολιτική), καθώς και την υποδομή των εμπορικών συναλλαγών (TARGET).

Οι δείκτες επιβεβαιώνουν ότι έχει επιτευχθεί πλήρης ενοποίηση. Από τον Ιανουάριο του 1999 σημειώθηκε απόλυτη σύγκλιση επιτοκίων στη συγκεκριμένη αγορά και η διασυνοριακή δραστηριότητα αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 60% της συνολικής δραστηριότητας.

Η σύγκλιση επιτοκίων συντελέστηκε στην αγορά κρατικών ομολόγων αλλά δεν είναι πλήρης, όπως συμβαίνει στη μη διασφαλισμένη χρηματαγορά (βλ. σχήματα 18 και 19). Παραμένει κάποιος βαθμός κατακερματισμού λόγω της ποικιλίας εκδοτών: τα διαφορετικά επίπεδα ρευστότητας και ποιότητας των πιστωτών ευθύνονται για τις εναπομένουσες αποκλίσεις όσον αφορά τα επιτόκια. Ωστόσο, η διασυνοριακή δραστηριότητα είναι σαφώς παρούσα στο συγκεκριμένο τμήμα αγοράς.

Σε άλλες μακροπρόθεσμες (αγορά εταιρικών ομολόγων, αγορές μετοχών) και βραχυπρόθεσμες (διασφαλισμένες χρηματαγορές) αγορές χονδρικής, που περιλαμβάνουν ανταλλαγή ρευστών διαθεσίμων έναντι τίτλων, εξακολουθούν να υφίστανται πολλά εμπόδια ως προς την ενοποίηση τα οποία συνδέονται με τη χρήση παράπλευρων εγγυήσεων, το συμψηφισμό και το διακανονισμό, τις λογιστικές πρακτικές, τις απαιτήσεις για ενημερωτικά φυλλάδια έκδοσης, κλπ. Αν και οι εν λόγω δυσχέρειες δεν εμπόδισαν την ανάπτυξη της διασυνοριακής δραστηριότητας, υπάρχει σημαντικό περιθώριο περαιτέρω ενοποίησης στις εν λόγω αγορές.

Τα προσφάτως εγκεκριμένα μέτρα του σχεδίου δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, καθώς και άλλα που εκπονούνται ήδη επιλαμβάνονται των συγκεκριμένων προβλημάτων....

Η οδηγία περί παροχής ασφάλειας²⁰ αποβλέπει στην αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν την αποδοχή των διαφόρων τύπων εγγυήσεων που χρησιμοποιούνται σε όλη την Ευρώπη. Μόλις καταστεί λειτουργική, η οδηγία αναμένεται να τονώσει την ενδοκοινοτική διασυνοριακή δραστηριότητα με τη βελτίωση της ασφάλειας δικαίου στη χρήση των εγγυήσεων.

Το κόστος που συνεπάγεται ο διασυνοριακός ενδοκοινοτικός διακανονισμός εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλότερο από το αντίστοιχο για τις εγχώριες συναλλαγές, το οποίο είναι ανάλογο με των ΗΠΑ. Η μείωση του κόστους των διασυνοριακών ενδοκοινοτικών συναλλαγών στο επίπεδο των εγχώριων συναλλαγών θα απέφερε εκτιμώμενη εξοικονόμηση κόστους ύψους 42%²¹, δηλαδή 693 εκατ. ευρώ (βλ. πλαίσιο 7). Η Επιτροπή διενήργησε προσφάτως έρευνα για να καθοριστεί κατά πόσον απαιτείται ανάληψη κανονιστικής δράσης για την περιστολή του κόστους ή κατά πόσον οι αγορές θα επιφέρουν τελικώς τις εν λόγω αλλαγές από μόνες τους²².

Τα γεγονότα που συνέβησαν στις χρηματοπιστωτικές αγορές το προηγούμενο έτος απέδειξαν για άλλη μια φορά πόσο σημαντικές είναι οι αξιόπιστες πληροφορίες, ιδίως σε καιρούς οικονομικής αβεβαιότητας. Εάν οι επενδυτές δεν μπορούν να βασίζονται στην ακρίβεια των πληροφοριών που λαμβάνουν, θα αποφεύγουν οτιδήποτε άλλο εκτός από τα κρατικά ομόλογα. Την επομένη των λογιστικών σκανδάλων στις Ηνωμένες Πολιτείες, τα οποία οδήγησαν σε χρεοκοπία μεγάλες επιχειρήσεις όπως η Enron και η WorldCom, οι επενδυτές άρχισαν να δυσπιστούν ως προς τους τίτλους αξιών που συνδέονται με επιχειρήσεις, γεγονός που προκάλεσε συρρίκνωση της αγοράς εταιρικών ομολόγων, της χρηματιστηριακής κεφαλαιοποίησης και της αγοράς εμπορικών τίτλων. Τούτο επηρέασε αρνητικά τα συνταξιοδοτικά ταμεία, τις ασφαλιστικές εταιρείες, τους τραπεζικούς ισολογισμούς και τα αμοιβαία κεφάλαια υψηλού κινδύνου (όπου ο αντίκτυπος θα γίνει πιθανότατα αισθητός προς το τέλος του 2002) (βλ. πλαίσιο 8).

Το σχέδιο δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες περιλαμβάνει αρκετά μέτρα που θα καταστήσουν τις χρηματοοικονομικές πληροφορίες πιο αξιόπιστες και συγκρίσιμες μεταξύ των χωρών. Παραδείγματος χάριν, το σχέδιο οδηγίας για τα ενημερωτικά φυλλάδια έκδοσης [COM(2002) 460] θα παράσχει προστασία στους επενδυτές καθώς τα ενημερωτικά φυλλάδια έκδοσης θα εγκρίνονται στην ΕΕ μόνο εάν πληρούν κοινά κοινοτικά πρότυπα όσον αφορά τις πληροφορίες που πρέπει να δημοσιοποιούνται και τον τρόπο δημοσιοποίησής τους. Οι επιχειρήσεις θα επωφελούνται επίσης από τη φθηνότερη και ευχερέστερη πρόσβαση σε κεφάλαια σε όλη την ΕΕ μέσω της απλούστευσης των απαιτήσεων για την έκδοση ενημερωτικού φυλλαδίου σχετικά με δημόσια προσφορά. Αναφορικά με τις πληροφορίες για τη λογιστική των επιχειρήσεων, η εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων (IAS) για τις

²⁰ Εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 15 Μαΐου 2002 και πρόκειται να εφαρμοστεί στο τέλος του 2003.

²¹ Έκθεση IVIE (προσεχώς) για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

²² Η πρόσφατη συγχώνευση Euroclear-Crestco, που ενσωματώνει αποτελεσματικά το 60% των κοινοτικών συστημάτων διακανονισμού, αναμένεται να μειώσει σημαντικά το κόστος διακανονισμού.

εισηγμένες επιχειρήσεις έως το 2005 θα εναρμονίσει την παρουσίαση των εταιρικών λογαριασμών και θα παράσχει στους επενδυτές σαφέστερες και περισσότερο συγκρίσιμες πληροφορίες. Η επέκταση των IAS σε μη εισηγμένες επιχειρήσεις θα μπορούσε να τονώσει τις διασυννοριακές ενδοκοινοτικές επενδύσεις κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου καθώς οι επενδυτές θα είναι σε θέση να προβαίνουν σε καλύτερες συγκρίσεις μεταξύ των επενδυτικών επιλογών που τους παρουσιάζονται (βλ. πλαίσιο 8).

Οι λιγότερο ενοποιημένες χρηματοπιστωτικές αγορές είναι οι αγορές λιανικής.

Οι φορολογικές διαφορές, η έλλειψη εναρμονισμένων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και πληροφοριών, οι διαρθρωτικές και κανονιστικές εθνικές διαφορές και ο τοπικός χαρακτήρας που διακρίνει τη σχέση μεταξύ πελατών και χρηματοοικονομικών ενδιαμέσων φορέων είναι μερικοί από τους βασικούς φραγμούς στην αύξηση της διασυννοριακής δραστηριότητας από τους ευρωπαίους πολίτες και τις ΜΜΕ. Τούτο ισχύει επίσης για τα καταναλωτικά και τα ενυπόθηκα δάνεια, καθώς και για τα ιδιωτικά προγράμματα συνταξιοδότησης και τα ασφαλιστικά συμβόλαια.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, δεν υφίσταται σύγκλιση όσον αφορά τα επιτόκια των καταναλωτικών δανείων (βλ. σχήμα 22). Η διαπιστωμένη σύγκλιση επιτοκίων ενυπόθηκων δανείων (βλ. σχήμα 23) δεν απορρέει από τον εντεινόμενο ανταγωνισμό αλλά περισσότερο λόγω της σύγκλισης που παρατηρείται στα επιτόκια χρηματαγορών (βλ. πλαίσιο 9). Κατά συνέπεια, δεν αναφέρεται καμία σημαντική διασυννοριακή δραστηριότητα στις συγκεκριμένες αγορές.

Λόγω του "μεγέθους και του αριθμού" των πελατών σε αυτά τα τμήματα της αγοράς, οι μεταβολές που επιφέρονται από την αγορά δεν συντελούνται τόσο γρήγορα όσο στις αγορές χονδρικής. Η φυσική εισαγωγή του ευρώ και ο κανονισμός του Δεκεμβρίου 2001 για τις διασυννοριακές λιανικές πληρωμές θα μπορούσαν να επιταχύνουν την ενοποίηση. Η εισαγωγή του ευρώ τόνωσε τη διαφάνεια και τη συγκρισιμότητα των προϊόντων. Ο κανονισμός του Δεκεμβρίου 2001 θέτει τις εγχώριες και τις διασυννοριακές πληρωμές στο ίδιο επίπεδο, αρχής γενομένης τον Ιούλιο του 2002 για τις ηλεκτρονικές πληρωμές και τον Ιούλιο του 2003 για τις διασυννοριακές τραπεζικές μεταφορές.

Λαμβάνονται πρόσθετα κανονιστικά μέτρα ώστε να διευκολυνθεί η δημιουργία κοινοτικής χρηματοπιστωτικής αγοράς για το ευρύ κοινό.

- Η πρόταση της Επιτροπής σχετικά με αναθεωρημένη οδηγία για την καταναλωτική πίστη προβλέπει στην πλήρη εναρμόνιση των κανόνων που εφαρμόζονται σε όλα τα είδη καταναλωτικής πίστης (εκτός από τα στεγαστικά δάνεια)²³.

²³

Για να βελτιωθεί η διαφάνεια και η συγκρισιμότητα του κόστους της πίστωσης, η πρόταση προβλέπει την υποχρέωση παροχής πληροφοριών που να καλύπτουν τρεις τύπους κόστους: το πιστωτικό επιτόκιο, δηλαδή το κόστος του επιτοκίου που πρέπει να καταβληθεί· το "συνολικό χρεωστικό επιτόκιο", το οποίο προσθέτει τα γενικά έξοδα που πρέπει να καταβληθούν στο δανειστή και, ως εκ τούτου, παρέχει σαφή δυνατότητα σύγκρισης των προσφορών των δανειστών μεταξύ παρόχων και σε διασυννοριακό επίπεδο· και, τέλος, το ετήσιο πραγματικό επιτόκιο, δηλαδή το συνολικό κόστος που συνεπάγεται η παροχή πίστωσης σε καταναλωτές.

- Μετά την πάροδο δεκαοκτώ μηνών από την πρόταση της Επιτροπής, επιτεύχθηκε κατ' αρχήν συμφωνία όσον αφορά την οδηγία για τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία, η οποία προβλέπει τη δημιουργία διασυνοριακών συνταξιοδοτικών συστημάτων, παρέχοντας παράλληλα επαρκή ασφάλεια προς τους συμβεβλημένους. Η εν λόγω πρόταση, μόλις εγκριθεί, αναμένεται να καταστήσει εφικτή την περαιτέρω εξέλιξη της αγοράς συνταξιοδοτικών ταμείων στην Ευρώπη και να συμβάλει στην κινητικότητα των εργαζομένων.
- Η οδηγία για τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές²⁴ αποβλέπει στη βελτίωση των επιλογών που πραγματοποιούν οι καταναλωτές και στην καλύτερη προστασία τους, ενώ παράλληλα διευκολύνει τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές στη διασυνοριακή εμπορία των υπηρεσιών τους. Η εν λόγω οδηγία θα τεθεί σε εφαρμογή προς τα τέλη του 2004.

Παρά το γεγονός ότι πολλά από τα διαπιστωμένα κανονιστικά εμπόδια όσον αφορά τη μεγαλύτερη ενοποίηση των αγορών αντιμετωπίζονται επί του παρόντος από το σχέδιο δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, υπάρχει σαφής ανάγκη για ταχύτερη εφαρμογή των κανονιστικών ρυθμίσεων και προσαρμογή τους στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Η καθυστερημένη εισαγωγή των εν λόγω μεταρρυθμίσεων συνεπάγεται υψηλό κόστος για τους ευρωπαίους πολίτες και τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

- Η παροχή στις κοινοτικές επιχειρήσεις της ίδιας πρόσβασης σε πηγές χρηματοδότησης με εκείνης που απολαύουν οι επιχειρήσεις των Ηνωμένων Πολιτειών εκτιμάται ότι τονώνει την αύξηση της προστιθεμένης αξίας σε μια σειρά βιομηχανικών τομέων²⁵, κατά παρατεινόμενο ποσοστό 0,74-0,92% (βλ. πλαίσιο 5).
- Ο μακροοικονομικός αντίκτυπος τον οποίο επιφέρει άπαξ η συγκέντρωση ρευστότητας στις ευρωπαϊκές αγορές μετοχών και εταιρικών ομολογιών²⁶ υπολογίζεται ότι ανέρχεται στο 1,1% του ΑΕγχΠ της ΕΕ (ή σε 130 δισ. ευρώ σε τιμές του 2002) με μακροπρόθεσμη προοπτική, με τα κέρδη όσον αφορά την απασχόληση, την κατανάλωση και τις επενδύσεις να ανέρχονται σε 0,5%, 0,8% και 6,0% αντιστοίχως. Ακόμη και εάν συνυπολογιστεί η παρούσα στασιμότητα των αγορών μετοχών, το συμπέρασμα αυτό δεν αλλοιώνεται ουσιαστικά (βλ. πλαίσιο 5).
- Σύμφωνα με μελέτη που διεξήχθη κατ' εντολή της EFR²⁷, η δυνατότητα μεγαλύτερης ανάπτυξης μέσω της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης θα μπορούσε να ανέλθει στο 0,5% του ετήσιου ΑΕγχΠ της ΕΕ, ή σε 43 δισ. ευρώ ετησίως.

²⁴ Εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Υπουργών στις 30 Σεπτεμβρίου 2002.

²⁵ Μελέτη του CEPR για τη ΓΔ Οικονομικές και Χρηματικές Υποθέσεις, η οποία διατίθεται στη διεύθυνση

http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/economic_papers/economicpapers179_en.htm

²⁶ Μελέτη του London Economics για τη ΓΔ Εσωτερική Αγορά, η οποία διατίθεται στη διεύθυνση http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/finances/mobil/overview.htm

²⁷ EFR: European Financial Services Roundtable (Ευρωπαϊκή στρογγυλή τράπεζα για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες).

- Η ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική διάρθρωση εξακολουθεί να βασίζεται κατά κύριο λόγο στις τράπεζες. Η εξάρτηση από την τραπεζική χρηματοδότηση είναι ακόμη μεγαλύτερη για τις μη εισηγμένες ΜΜΕ χωρίς εξωτερική αξιολόγηση. Τα δεδομένα αποδεικνύουν ότι ο λόγος ιδίων κεφαλαίων/συνολικών στοιχείων ενεργητικού των κοινοτικών ΜΜΕ είναι, κατά μέσον όρο, πολύ χαμηλότερος από τον αντίστοιχο των Ηνωμένων Πολιτειών (βλ. πίνακες δ και ε στο πλαίσιο 9). Σύμφωνα με εκτιμήσεις, η μείωση κατά 10% της τραπεζικής χρηματοδότησης υπέρ της χρηματοδότησης από τις κεφαλαιαγορές θα συνεπάγεται μείωση του κόστους χρηματοδότησης ίση προς 0,3% του ΑΕγχΠ της ΕΕ²⁸.
- Τα οφέλη που προκύπτουν από την εξάλειψη των στοιχείων αναποτελεσματικότητας σε ορισμένα τμήματα της αγοράς είναι επίσης ουσιαστικά. Μόνο στον κοινοτικό τραπεζικό τομέα, αυτά τα στοιχεία αναποτελεσματικότητας εκτιμάται ότι αντιστοιχούν συνολικά σε 1,4 - 1,6% του ΑΕγχΠ²⁹.

V. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα έκθεση αποδεικνύει ότι υπάρχει δυνατότητα μελλοντικής ενοποίησης, επισημαίνει ορισμένες χώρες και ορισμένους οικονομικούς τομείς όπου η δυνατότητα αυτή είναι μεγαλύτερη και, τέλος, παρουσιάζει εκτιμήσεις των δυνητικών οφελών από διάφορες οικονομικές μεταρρυθμίσεις τις οποίες αναμένει η ευρωπαϊκή οικονομία εδώ και τέσσερα χρόνια. Σε πολλές περιπτώσεις, ιδίως στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, τα εν λόγω οφέλη ισοδυναμούν σε μέγεθος με τη συνολική οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ το προηγούμενο έτος. Τούτο είναι σημαντικό για τη χάραξη πολιτικής και τον καθορισμό προτεραιοτήτων εφόσον το χάσμα που χωρίζει πλέον την Ευρώπη με τις ΗΠΑ σε επίπεδο ανταγωνισμού διευρύνεται και η παραγωγικότητα της εργασίας εξακολουθεί να αυξάνει με υπερδιπλάσιο ρυθμό στις ΗΠΑ σε σχέση με την Ευρώπη³⁰.

Δεν πρόκειται απλώς για τη μη εκμετάλλευση "δυνητικών οφελών". Κάθε πρόσθετο έτος καθυστέρησης ως προς την εφαρμογή των εν λόγω οικονομικών μεταρρυθμίσεων κοστίζει πλέον χρήματα στους ευρωπαίους πολίτες. Η παρούσα έκθεση αποδεικνύει ότι ο ρυθμός με τον οποίο εφαρμόζονται ορισμένες από αυτές τις μεταρρυθμίσεις ισοδυναμεί, χονδρικά, με το ρυθμό εφαρμογής της προηγούμενης νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά κατά την τελευταία δεκαετία, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι αρμόδιοι για τη χάραξη πολιτικής προφανώς δεν διαπιστώνουν κανένα λόγω ανάληψης επείγουσας δράσης. Αυτό δεν είναι αρκετό.

Η δέσμευση για την ανταγωνιστικότητα που ανέλαβαν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων στη Λισσαβόνα το Μάρτιο του 2000 και η οποία διατυπώθηκε εκ νέου στη Βαρκελώνη απαιτεί ταχύτερη ανάληψη δράσης. Δεν είναι πλέον δυνατόν να καθυστερείται η έγκριση προτάσεων που εκκρεμούν.

Η έκθεση ενίσχυσε επίσης το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν διαδοχικά Ευρωπαϊκά Συμβούλια: ότι, δηλαδή, το βασικότερο εμπόδιο για την εφαρμογή διαρθρωτικών

²⁸ Μελέτη IVIE (προσεχώς).

²⁹ Μελέτη IVIE (προσεχώς).

³⁰ Βλ. SEC (2002) 528: Έκθεση για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα το 2002.

μεταρρυθμίσεων, οι οποίες συμφωνήθηκαν σε επίπεδο ΕΕ, υπήρξε η καθυστερημένη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία. Δεν μπορούν πλέον να επιτρέπονται αυτές οι καθυστερήσεις στο καίριο στάδιο της μεταφοράς, ιδίως κατά την εφαρμογή οικονομικών μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνονται στη στρατηγική της Λισσαβώνας.

Η ρητή δήλωση των κρατών μελών όσον αφορά τη μεταφορά και την εφαρμογή μέτρων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων εντός των νομίμων επιτρεπόμενων χρονικών πλαισίων (δηλαδή, χωρίς να συνεπάγονται πρόσθετες χρονοβόρες και δαπανηρές καθυστερήσεις) θα συνιστούσε αξιόπιστο μήνυμα της προσήλωσής τους στη μεταρρυθμιστική διαδικασία. Επιπροσθέτως, κάθε χώρα θα μπορούσε να ενισχύσει την αξιοπιστία της εν λόγω δέσμευσης καθορίζοντας οικειοθελώς τις προθεσμίες και τους ποσοτικούς στόχους της. Επιπλέον, κάθε κράτος μέλος θα μπορούσε, αφενός, να μεριμνά περισσότερο για την παρακολούθηση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου οι οποίες επηρεάζουν την εσωτερική αγορά και, αφετέρου, να διασφαλίζει ότι πραγματοποιούνται οι απαραίτητες τροποποιήσεις στην εθνική νομοθεσία. Αυτή η διαδικασία θα ήταν δυνατό να επιταχύνει την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και, ως εκ τούτου, να ωφελήσει τους πολίτες.

Η δημιουργία πραγματικής εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών συνιστά, ενδεχομένως, τον σημαντικότερο μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο στόχο. Οι στόχοι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας δεν δύνανται να επιτευχθούν χωρίς την εσωτερική αγορά υπηρεσιών. Επιπλέον, ορισμένα από τα οφέλη τα οποία απορρέουν από τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς εξανεμίζονται επί του παρόντος λόγω των ανεπαρκών επιδόσεων που σημειώνει ο τριτογενής τομέας στην Ευρώπη. Όπως προκύπτει από την έκθεση της Επιτροπής σχετικά με τους φραγμούς στην ενοποίηση των υπηρεσιών και από το παράρτημα της εν λόγω έκθεσης, η απουσία ενοποίησης στον τριτογενή τομέα στερεί από την οικονομία της ΕΕ ουσιαστικά τρέχοντα και μελλοντικά οφέλη. Η ανάληψη μεμονωμένης δράσης από τα κράτη μέλη κρίνεται απαραίτητη αλλά όχι επαρκής για την πραγματοποίηση αξιόλογης προόδου. Μόνο η εφαρμογή της στρατηγικής για τις υπηρεσίες μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικά στην επίτευξη του εν λόγω σκοπού σε κοινοτικό επίπεδο.

Η ολοκλήρωση των εργασιών στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών συνιστά τον πλέον επείγοντα στόχο. Διαπιστώθηκε ότι η εφαρμογή νομοθεσίας στον συγκεκριμένο τομέα υπήρξε ιδιαίτερα δύσκολη.

Ειδικότερα οι καταναλωτές καταβάλλουν τελικά το τίμημα για την ύπαρξη φραγμών στην εσωτερική αγορά. Ως εκ τούτου, οι καταναλωτές δεν επωφελούνται από την πληθώρα ανταγωνιστικώς τιμολογημένων αγαθών και υπηρεσιών ούτε από την καλύτερη ποιότητα ζωής που μπορεί να αναμένουν.

Οι δημόσιες συμβάσεις αποτελούν τον τρίτο τομέα που απαιτεί ταχεία εφαρμογή μεταρρυθμίσεων. Δρομολογούνται νέα μέτρα για το άνοιγμα των δημοσίων συμβάσεων, αλλά η εφαρμογή των μέτρων αυτών θα απαιτήσει χρόνο. Τούτος είναι ένας πρόσθετος λόγος για να αποδοθεί προτεραιότητα στις εν λόγω μεταρρυθμίσεις. Οι περισσότεροι και καλύτεροι δείκτες για τις αγορές δημοσίων συμβάσεων θα βελτιώσουν την αξιολόγηση των πραγματικών επιδόσεων των εν λόγω αγορών και οποιασδήποτε προόδου που συντελέστηκε ως προς την ενοποίησή τους.

Τέλος, οι αξιόλογες προσπάθειες που καταβάλλονται επίσης για τον περιορισμό του κανονιστικού φόρτου στις ΜΜΕ και στις νεοσύστατες επιχειρήσεις πρέπει να συμπληρώνονται με την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τη βελτίωση και την απλούστευση των κανονιστικών ρυθμίσεων. Ως προς τούτο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες προκειμένου να ενσωματωθεί η διάσταση "εσωτερική αγορά" όπως

επισημαίνεται στο παράρτημα της παρούσας έκθεσης. Οι εθνικές διοικήσεις πρέπει να συνυπολογίσουν τον αντίκτυπο των κανονιστικών ρυθμίσεων και της νομοθεσίας όχι μόνο στους εγχώριους οικονομικούς φορείς αλλά και σε άλλους κοινοτικούς φορείς που δραστηριοποιούνται εντός της εσωτερικής αγοράς.

Όλες αυτές οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να λειτουργήσουν συμπληρωματικά προς τις μεταρρυθμίσεις που έχουν ήδη δρομολογηθεί στις αγορές παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας. Οι πρόσφατες εξελίξεις στις εν λόγω αγορές παρουσιάζονται σε ειδικό παράρτημα της παρούσας έκθεσης. Αποδεικνύεται ότι οι οικονομική μεταρρύθμιση σημειώνει πρόοδο στους τομείς της ενέργειας, αν και εξακολουθούν να υφίστανται εμπόδια ως προς το άνοιγμα της αγοράς και οι συνέπειες των εμποδίων αυτών γίνονται αισθητές στα επίπεδα των τιμών, ιδίως για τα νοικοκυριά και τους μικρούς εμπορικούς χρήστες. Η κατάσταση αναμένεται να βελτιωθεί σημαντικά με την έγκριση της σειράς μέτρων για τον τομέα της ενέργειας τα οποία εξετάζονται προς το παρόν, ιδίως μετά τις συμφωνίες που επιτεύχθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης σχετικά με το άνοιγμα των αγορών στους εμπορικούς χρήστες το 2004, και μετά την πρόσφατη πολιτική συμφωνία για το άνοιγμα των αγορών στα νοικοκυριά το 2007. Ως αποτέλεσμα των μεταρρυθμίσεων στις ταχυδρομικές υπηρεσίες, αναφέρονται αξιόλογες βελτιώσεις ως προς την ποιότητα σε κοινοτικό επίπεδο. Οι υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών εξακολουθούν να αποφέρουν οφέλη και τούτο αντανακλάται στην αυξημένη ικανοποίηση των καταναλωτών, ιδίως με την κινητή τηλεφωνία. Η κατάσταση στον τομέα μεταφορών απαιτεί προσοχή. Η μεταφορά και η εφαρμογή της σειράς οδηγιών για τη σιδηροδρομική υποδομή έως τις 15.3.2003 αναμένεται να βελτιώσει τις επιδόσεις στη συγκεκριμένη αγορά.